

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): Idet jeg henviser til min tidligere afvisning af det kommunistiske forslag og begrundelsen herfor, skal jeg med samme begrundelse anmode tingets ærede medlemmer om at stemme imod forslaget, idet der bør gives det nedsatte forsvarsudvalg en rimelig tid til at tilendebringe dets overvejelser vedrørende denne sag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Alfred Jensen): Der ligger i vort forslag det, at vi ønsker de militære udgifter i Danmark skåret ned samt at få tjenestetiden reduceret. Vi betragter det som et led i de bestræbelser, der udfoldes over den ganske verden for at nå frem til afspænding, nedrustning og international sikkerhed.

Viggo Starcke: Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem sagde, at det var i Danmark, han ønskede den militære tjenestetid og militærudgifterne ned — dette viser tilstrækkeligt tendensen.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Alfred Jensen): Ja, det er indlysende, at jeg talte om Danmark, for det er her, jeg arbejder og virker; det er her, jeg stiller mine forslag; men det ærede medlem bemærkede måske også, at jeg sagde, det var et led i de samlede bestræbelser verden over for at nå frem til nedrustning og sikkerhed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes med 109 stemmer mod 8; 18 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1956—1959.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1422).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under eet.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1—6 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 1498, 1579, 1700 og 1836).

Forhandlingen genoptoges.

Boligministeren og ministeren for Grønland (Kjærboel): Da det er sidste dag inden min rejse til Grønland, jeg er her i tinget, vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger til de ærede medlemmer, som har omtalt forskellige problemer, der hører under de områder, jeg har med at gøre.

Det ærede medlem hr. Thestrup har blandt andet været inde på spørgsmålet om statens inventarkøb. Et par sager om inventarerhvervelser har i den sidste tid været forelagt for finansudvalget og vakt dets overraskelse. Dette giver mig anledning til at fremhæve, at spørgsmålet om en standardisering af kontormøbler m. v., som benyttes i statstjenesten, for tiden er genstand for nærmere undersøgelse i et udvalg, der blev nedsat i sommeren 1952. Udvalget har til opgave ikke alene at finde frem til en standardisering af statens kontorinventar, men også at fremsætte forslag til en eventuel ændring i den måde, hvorpå statens inventarerhvervelser foregår.

Spørgsmålet blev i sin tid rejst af forvaltningsnævnet, der henledte opmærksomhe-

[Boligministeren og ministeren for Grønland.]

den på, at der indenfor forskellige grene af statsadministrationen blev arbejdet med spørgsmålet om en standardisering af statens kontorinventar. Dette var således tilfældet i forswarets materielintendantur, generaldirektoratet for statsbanerne og Christiansborg slotsforvaltning.

Under slotsforvaltningen sorterer inventarcentralen, der forestår alle indkøb af kontorinventar til selve centraladministrationen og enkelte institutioner m. v., som er indtegnet under inventarcentralen. Inventaranskaffelserne omfatter skriveborde, andre borde og stole, sags- og arkivreoler, gardiner, fortræksgardiner, tæpper, lamper og belysningslegemer m. m.

Det udvalg, jeg har omtalt, er nu nået så vidt i sit arbejde, at der i løbet af vinteren kan ventes at foreligge en betænkning med forslag om en standardisering af alt kontorinventar i statstjenesten, hvadenten dette gælder inventar, der anvendes i centraladministrationen, eller inventar, der anvendes andre steder. Udvalget kan også forventes at ville afgive en indstilling om, hvordan den fremtidige administration af statens inventaranskaffelser bør foregå, da det må være formålet ved udnyttelse af standardiseringen gennem centralindkøb at opnå de størst mulige økonomiske fordele ved indkøb af statens inventar.

Dette giver mig iøvrigt anledning til at komme ind på et andet spørgsmål, som forsåvidt har tilknytning til inventarspørgsmålene.

Som det vil være bekendt, arbejder centraladministrationens tjenestemænd i bygningerne på Slotsholmen under i mange tilfælde rent ud skandaløse lokaleforhold, og dette har gjort det nødvendigt, når muligheder frembød sig, at søge kontorer flyttet væk fra Slotsholmen til lejede lokaliteter rundt om i byen. Disse udflytninger har også været nødvendiggjort af, at de opgaver, der fortsat lægges på centraladministrationen, i mange tilfælde har medført personaleudvidelser i en sådan grad, at lokalene på Slotsholmen ikke længere kan rumme administrationen. Når sådanne udflytninger finder sted og udflytningerne tildels er begrundet i personaleforøgelse, er det givet, at der kommer et særligt stort behov for anskaffelse af nyt

inventar. Man må simpelthen skaffe personalet stole at sidde på og borde. Dette har gjort det nødvendigt i en række tilfælde at gå til bevillingsmyndighederne med anmodning om forøgelse af de bevillinger, der normalt gives til inventaranskaffelser, og også for indeværende finansår vil det være nødvendigt at søge bevillingerne til inventaranskaffelser væsentlig forøget.

Tilbage til lokaleforholdene på Slotsholmen. Selvom de foretagne udflytninger til lejede lokaler rundt om i byen i nogen grad har givet luft på Slotsholmen, er det dog fortsat sådan i adskillige ministerier, at de forhold, der bydes personalet, er væsentlig ringere, end hvad der bydes i de private erhverv, og i virkeligheden hindrer en rationel udnyttelse af den kvalificerede arbejdskraft, der er tale om. Jeg anser det for en betydningsfuld opgave for mig at søge disse lokaleforhold forbedret, og jeg har derfor med stor tilfredshed set gennemførelsen af den nylig indgåede overenskomst med Burmeister & Wain og De Danske Sukkerfabrikker, som, i hvert fald indenfor relativt få år, vil gøre det muligt for staten at lade udføre nybygninger, som i betydelig grad kan forbedre lokaleforholdene for centraladministrationen, samtidig med at et sådant byggeri vil gøre det muligt at trække kontorer tilbage til Slotsholmen, som på grund af de vanskelige lokaleforhold har været tvunget til at flytte ud, men som på den anden side naturligt hører hjemme på Slotsholmen.

I anledning af det ærede medlem hr. Frederik Lynges bemærkninger til de på finanslovforslaget ansøgte bevillinger vedrørende Grønland vil jeg gerne indledningsvis anføre, at jeg ikke ganske kan se, hvordan det ærede medlem er kommet til, at det grønlandske driftsbudget i forhold til bevillingerne på finansloven for 1955—56 skulle vise en stigning på 2 mill. kr.

Hvis vi holder udgifterne til Den kgl. grønlandske Handels virksomheder udenfor, er stigningen, såvidt jeg kan se, på ca. 3,2 mill. kr. i forhold til forrige år. Det må her bemærkes, at stigningen kun for et relativt lille beløb vedrører administrationsudgifterne, medens langt den største stigning falder indenfor udgifterne til sundheds- og skolevæsenet, hvor der i realiteten er tale om en stigning på 2 mill. kr. Denne

[Boligministeren og ministeren for Grønland.]

stigning kan bl. a. forklares ved de forøgede udgifter i forbindelse med driften af Dronning Ingrid's Sanatorium i Godthaab

Løvrigt er jeg naturligvis taknemlig for de faldne udtalelser om baggrunden for de store bevillinger, der i disse år gives til Grønlands opbygning.

Det ærede medlem savnede en specifikation for de 12 mill. kr., som er optaget på anlægsprogrammet. Når ministeriet for Grønland ikke på finanslovsforslaget har kunnet optage en sådan specifikation, således som tilfældet er for Den kgl. grønlandske Handels vedkommende, skyldes det, at den bevilling, der gives til ministeriets anlægsvirksomhed, skal fordeles på mange institutioner. Man er derfor nødt til at føre forhandlinger og tage hensyn til mange sider. Jeg kan imidlertid oplyse, at specifikation nu er foretaget, og at det ærede medlem vil få denne specifikation tilsendt. I lighed med tidligere år er det nu tanken at fremsende specifikation til bevillingsmyndighederne, dog således at vi i lighed med, hvad tilfældet har været i de tidligere år, først optager den endelige specifikation på ændringsforslag til tillægsbevillingsloven for 1956—57.

Jeg kan til det ærede medlems udtalelser om reparation og istandsættelsesarbejder på de forskellige institutioners bygninger oplyse, at udgifterne til sådanne reparationer og istandsættelsesarbejder i meget vidt omfang netop afholdes af institutionernes drifts- og vedligeholdelseskonti. Imidlertid har bevillingsmyndighederne jo på alle vedligeholdelseskonti både hernede og i Grønland ønsket gennemført store besparelser. På grund af de særlige forhold i Grønland — det barske klima og den uoprettelige skade, der sker, hvis de mange træbygninger slet ikke vedligeholdes — er de stedfundne nedskæringer på vedligeholdelseskontiene ikke nær så drastiske for Grønlands vedkommende, som tilfældet iøvrigt er på vedligeholdelseskonti her i landet. Jeg forstår imidlertid godt det ærede medlems synspunkter og er selv ked af, at vedligeholdelseskontoen er blevet nedsat. Ministeriet vil arbejde på at afbøde virkningen af denne nedskæring bedst muligt.

Hvad angår det private boligbyggeri i Grønland, vil jeg kun sige, at ministeriet

tidligere har hjulpet den grønlandske befolkning i den nordlige del af landet til at skaffe sig mindre huse, men vi er i den anledning blevet meget stærkt kritiseret fra forskellig side.

Jeg er ganske enig i, at den grønlandske befolkning selv skal tages med på råd i overvejelserne om, hvad der skal ske i Grønland. Det er min oprigtige mening, at dette hensyn heller ikke bliver tilsidesat, idet administrationen både her i landet og i Grønland tillægger de udtalelser, der falder i landsrådet, den allerstørste betydning og i det omfang, det er muligt, lægger det grønlandske samfunds udvikling tilrette herefter.

Med henblik på muligheden for en udvikling af erhvervet i de nordlige dele af Vestgrønland, Thuleområdet og Østgrønland foreslog det ærede medlem, at der blev truffet foranstaltninger til en tilbunds-gående undersøgelse af de i disse farvande stationære fiskebestande. Jeg vil ikke benægte, at sådanne undersøgelser kan være af værdi, men jeg gør opmærksom på, at noget lignende tidligere har været forsøgt, uden at dette dog har givet nævneværdigt resultat.

Det er beklageligt, at arbejdsløsheden nu også kendes i det grønlandske samfund. Jeg er ikke klar over, hvor megen arbejdsløshed der i realiteten er tale om deroppe, men jeg skal under mit forestående besøg drøfte dette spørgsmål med myndighederne og se, hvad der kan gøres. Jeg kan dog allerede nu nævne, at ministeriet på anlægsprogrammet har optaget visse arbejder, der vel nærmest må have karakteren af vinterbeskæftigelsesarbejder. Jeg finder det egentlig naturligt, om kommunerne også gjorde en indsats for afhjælpning af arbejdsløsheden ved at tilrettelægge arbejder med henblik på vinterbeskæftigelse.

Med hensyn til kulbrudet kan jeg oplyse, at ministeriet netop er i gang med at realisere planer om en udvidet aktivisering af kulbrydningen. I perioden fra 1. november 1954 til 31. oktober 1955 er der blevet brudt ca. 15 000 t kul. Det er tanken i det kommende år at producere ca. 20 000 t for derefter yderligere i løbet af nogle år at forøge produktionen så meget, at den kan dække hele Grønlands behov, der antages at ville stige til 35 000—40 000 t. Bag-

[Boligministeren og ministeren for Grønland.]

grunden herfor er bl. a. den opståede knaphed på kul i England, hvilket har bevirket en stigning i kulpriserne. Endvidere har de forbedrede produktionsmetoder i minen i Qutdligssat medført, at kvaliteten er blevet væsentlig bedre end tidligere, således at den nu svarer til 80—85 pct. af brændværdien af gode engelske husholdningskul. Forholdet er nu det, at de grønlandske kul, selv når hensyn tages til deres ringere brændværdi, kan leveres lige så billigt praktisk talt overalt i Grønland som udenlandske kul. Ministeriet har haft en engelsk kulmineekspert, dr. Dinsdale, som rådgiver i sine overvejelser vedrørende kulbrydningen, og han har efter et besøg i Qutdligssat i sommer udtalt, at der efter hans mening mindst er kul nok til 25 års produktion à 40 000 t årlig. Efter disse udtalelser skulle der ikke på nuværende tidspunkt være grund til at tænke på at nedlægge kulbrudet.

Det ærede medlem gav udtryk for, at der hos den grønlandske befolkning gør sig en vis misundelse gældende overfor andre danske borgere på grund af vor gode socialforsorg hernede, og fordi Grønland altfor ofte blev holdt udenfor de lovforslag, der bliver fremsat indenfor socialforsorgens område. Jeg forstår ikke ganske denne misundelse. Forholdet er jo det, at efter den opdeling, der er fastlagt for finansieringen af de offentlige udgifter i Grønland, skal de offentlige grønlandske kasser, kommunekasserne og landskassen, ved hjælp af indførselsafgifterne afholde udgifterne til visse dele af det, man forstår ved socialforsorgen, altså f. eks. alderdomsforsorgen, understøttelser o. s. v., medens statskassen påtager sig andre udgifter, som hernede så afgjort skulle være afholdt af kommunerne. Jeg tror i og for sig, at kommunerne hernede med lige så stor ret kunne være misundelige, når de ser, hvad staten påtager sig af kommunale opgaver i Grønland, f. eks. indenfor skolevæsenet, sundhedsvæsenet og offentlige arbejder såsom vej anlæg, havne anlæg og brandvæsen. Hvis man fra grønlandsk side finder, at de afgifter, der danner grundlag for de offentlige grønlandske kassers indtægter, ikke er tilfredsstillende, kan jeg blot sige, at jeg vil være særdeles lydhør for eventuelle forslag fra landsrådet om ændringer i disse forbrugsafgifter.

Når det ærede medlem særlig nævner lovforslaget om folkepensionering, må jeg forstå hans udtalelser således, at det ærede medlem vil nå frem til en pensionslignende ordning for folk, der har haft mere eller mindre løs beskæftigelse indenfor de offentlige institutioner i Grønland, altså en ordning, som ikke kommer de frie erhververe tilgode. Det er jo imidlertid det modsatte af, hvad der tænkes opnået ved det hernede fremsatte forslag til en folkepensionsordning, hvor der som bekendt navnlig lægges vægt på, at alle, som ikke på anden måde har adgang til at opnå pension, altså bl. a. også selvstændige erhvervsdrivende, kan opnå en sikring af deres alderdom.

Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at det ikke er rigtigt, når det ærede medlem mener at erindre, at ministeriet som svar på landsrådets forslag om indførelse af en understøttelsesordning til såkaldte ældre fastlejede grønlandere skulle have udtalt, at man afventede folkeforsikringskommissionens betænkning, før en afgørelse i denne sag kunne træffes. Vedrørende dette spørgsmål udtales i referatet af landsrådets samling 1955, side 18 — jeg udbeder mig formandens tilladelse til et kort citat —:

„Under forhandlinger i statsministeriet opnåedes enighed om at fremme sagen overfor bevillingsmyndighederne på det foreliggende grundlag, således at det foreslås som betingelse for at opnå understøttelse, at den pågældende har været ansat i 20 år fra det fyldte 25. år at regne.“

En afgørelse kan derfor nu forventes i en ikke altfor fjern fremtid, men jeg vil ikke skjule, at det ikke er uden store betænkeligheder, ministeriet har besluttet sig til at gå til bevillingsmyndighederne om denne sag.

Staten er jo praktisk talt den eneste arbejdsgiver i Grønland. Såfremt landsrådets forslag realiseres, må man derfor se i øjnene, at alle grønlandske lønmodtagere vil opnå en bedre sikring af deres alderdom end den frie erhverver, der alene har aldersrenten at falde tilbage på. Dette kan bl. a. have den uheldige virkning, at der skabes et utilsigtet incitament for den grønlandske fanger, fisker og færeholder til at søge over i lønmodtagernes række. Jeg må forsåvidt erkende, at denne virkning i nogen grad

[Boligministeren og ministeren for Grønland.]

vil kunne undgås, hvis man i Grønland indførte en folkepensionsordning, men jeg tror ikke, det vil være praktisk muligt, bl. a. på grund af de administrative vanskeligheder i forbindelse med opkrævning af de bidrag, der jo som bekendt er en forudsætning for hele ordningens gennemførelse.

Det ærede medlems bekræftelse af den grønlandske befolknings dybe samhørighedsfølelse med det øvrige Danmark har naturligvis glædet mig meget.

Når det ærede medlem som en konsekvens af denne samhørighedsfølelse foreslog at gøre Grønland til et egentligt amt i Danmark, må jeg imidlertid for Grønlands egen skyld indtrængende advare herimod. Det er jo ikke første gang, der slås til lyd for lignende synspunkter, og det er muligt, at vi ad åre kan tage dette principielle spørgsmål op, men tidspunktet er slet ikke inde endnu. Der er efter min mening ikke den ringeste tvivl om, at de grønlandske spørgsmål i lang tid fremover kan behandles bedre, rigtigere og hurtigere, når afgørelsen henlægges under eet ministerium. I kraft af årelange erfaringer og intimt kendskab til forholdene i Grønland er der herved mulighed for at skabe balance i udviklingen indenfor de mange forskellige samfunds-anliggender — en balance, som ikke vil kunne forventes, hvis de enkelte fagministerier uafhængigt af hverandre fik mulighed for at gøre deres specielle interesser gældende deroppe.

Jeg kan tilslutte mig det ærede medlems beklagelse af det uheldige i, at Østgrønland og Thule endnu ikke er repræsenteret, hverken i folketinget eller landsrådet, men de naturlige geografiske og klimatiske forhold kan vi ikke se bort fra. Først når vi har de nødvendige tekniske hjælpemidler til at overvinde de hindringer, disse faktorer lægger os i vejen, kan vi give vore landsmænd i Østgrønland og Thule de samme politiske rettigheder, som befolkningen har i Vestgrønland.

Med hensyn til de vanskelige kommunikationsforhold i Grønland kan jeg måske lige her nævne, at der har været ført uforbindende forhandlinger om en udvidet flyvetjeneste.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen kom i sit indlæg ind på, at der var tale om en

forskelsbehandling med hensyn til aflønningen for udsendt og ikke-udsendt personale i Grønland. Jeg vil her blot fremhæve, at princippet for aflønningen af ikke-udsendt personale har været, at den grønlandske befolkning får en løn, der stort set giver den en levefod svarende til den, der her i landet bliver givet folk, der udfører tilsvarende arbejde. Dette har i årene efter krigen medført en stærkt forhøjet levestandard.

Løvrigt vil hele spørgsmålet om bestillingsmændenes fremtidige stilling blive optaget til drøftelse i lønningskommissionen, og hvis der skulle være uretfærdigheder, vil disse jo sikkert blive afhjulpet under de forhandlinger, der til sin tid vil blive ført her.

Jeg kan måske yderligere tilføje, at det er min mening, når jeg i den kommende uge kommer til Grønland, at sætte mig ind i de foreliggende lønningsproblemer, både for de grønlandske arbejdere og bestillingsmænd.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Det ærede medlem hr. Ingmar Wagner har her under finanslovdebatten været inde på spørgsmålet om de store årgange og de mange store problemer, der rejser sig i denne forbindelse. Jeg vil gerne have lov til at gøre opmærksom på, at lærlingelovskommissionen — det var et spørgsmål, som det ærede medlem også berørte — nu for ganske nylig har afsluttet sit arbejde og afgivet en betænkning, der nu er i trykken. Det er derfor min hensigt en af de allerførste mødedage i det nye år, samtidig med at lærlingelovskommissionens betænkning foreligger trykt, at fremsætte forslag her i folketinget til en ny lærlingelov. Samtidig har arbejdsmarkedskommissionen fået sin betænkning om de store årgange færdig. Forhåbentlig vil også den betænkning til den tid kunne foreligge trykt, og det er da min hensigt i forbindelse med forslag til en ny lærlingelov at give en redegørelse for problemerne i forbindelse med de store årgange.

Jeg vil derfor tillade mig at henstille, at besvarelsen af de spørgsmål, det ærede medlem har stillet mig, kan vente indtil en af de første mødedage i januar, når dette lovforslag bliver fremsat i det høje ting.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen og

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

det ærede medlem hr. Lynnerup Nielsen har under finanslovdebatten beskæftiget sig med arbejdsløshedsøernes problemer. Jeg skal være den første til at erkende, at den lovgivning, der i slutningen af sidste folketingsår blev gennemført vedrørende arbejdsløshedsøerne, og det arbejde med ledighedsproblemerne i arbejdsløshedsøerne, der siden da har fundet sted, ikke er nogen tryllestav, som 1-2-3 løser de ledighedsproblemer, der hviler så tungt over visse egne i Jylland. Der er tværtimod tale om forholdsvis langsomt virkende midler indenfor en ret beskeden ramme, men det var, hvad der på det pågældende tidspunkt var gennemførligt. Jeg tror dog, at det endnu er for tidligt at dømme om, hvilke virkninger denne lovgivning og det i forbindelse med lovgivningen udførte arbejde vil medføre.

Ser man på lånelovgivningen for industri- og håndværksvirksomheder, har denne lovgivnings virkninger dårligt nok rigtig vist sig endnu. Der er kun fremkommet relativt få låneansøgninger, kun ganske enkelte er bevilget, og nogle stykker er til behandling netop i disse dage. Jeg regner med, at der fremover vil komme et større lokalt initiativ som svar på de lånemuligheder, der her er stillet til rådighed.

For grundforbedringslovenes vedkommende har der været hurtigere reaktion og mere liv i tingene.

Samtidig er der nu nedsat et initiativudvalg i, jeg tror alle de provinsbyer, der er ramt af arbejdsløshedsøernes problem; endvidere har Aalborg og Hjørring amter på samme måde nedsat initiativudvalg. Jeg har personlig haft kontakt med de allerfleste af de nyoprettede initiativudvalg, ført forhandlinger med dem på stedet, og jeg håber, at de lokale kræfter, der her har sat sig i bevægelse, efterhånden vil virke på en måde, der giver praktiske resultater. Det er klart, at vi fra administrationens side indenfor de rammer, lovgivningen sætter for vor virksomhed, står til rådighed med hjælp.

De fleste betragtninger, det ærede medlem hr. Peter Nielsen fremsatte, kan jeg iøvrigt være enig i. Det er klart, at den bedste løsning af arbejdsløshedsøernes problem vil være oprettelse af nye erhvervs-

virksomheder eller udvidelse af ældre erhvervsvirksomheder i de pågældende områder. Dette ligger også helt på linie med kommissionsbetænkningen. Her har såvel dansk finansierede som udenlandsk finansierede virksomheder interesse. Der er netop i sommer fra myndighedernes side taget skridt til at gøre det lettere for udenlandsk kapital at finde vej til investeringer i Danmark, og vi er foreløbig bekendt med et tilfælde, hvor det har givet praktiske resultater for Jyllands vedkommende med hensyn til oprettelse af en ny virksomhed.

Jeg er på samme måde helt enig med det ærede medlem hr. Peter Nielsen i, at det ikke kan være noget ideal at klumpe flest muligt erhvervsvirksomheder og flest muligt offentlige institutioner sammen i hovedstadsområdet. Tværtimod bør en spredning udover landet tilstræbes.

I den forbindelse kan jeg som eksempel nævne, at den ny skole, der skal bygges til statens arbejdsmandskursus, vil blive placeret ikke på Sjælland, men i Jylland og oven i købet i et af de hårdest ramte arbejdsløshedsområder der. Det fremgår af det, jeg her har sagt, at flytning af arbejdskraft fra de nordjyske områder til de københavnske områder kun kan være en sekundær løsning. Jeg tror dog, at der findes jyske områder, hvor en frivillig flytning af den ufaglærte arbejdskraft er den eneste gennemførlige løsning, idet ledigheden blandt de ufaglærte nogle steder er så stor, at man selv med den mest optimistiske vurdering af mulighederne for nye erhvervs muligheder på stedet ikke tør håbe på, at problemet kan løses ad den vej alene. De steder, hvor det ekstraordinære arbejdsløshedsproblem er opstået ved tilflytning, kan der være noget logisk i, at det i visse tilfælde kun kan løses igen ved fraflytning.

Endelig har enkelte af de ærede medlemmer været inde på beskæftigelsesarbejderne, disse fortrinsvis kommunale arbejder, der iværksættes med offentlige tilskud for at give en vis lindring med hensyn til arbejdsløsheden. Jeg skal om dette problem indskrænke mig til at oplyse, at jeg i sommer søgte finansudvalget om 20 mill. kr. i tilskud til beskæftigelsesarbejder. Jeg fik kun bevilget det halve beløb, de 10 mill. kr. Disse 10 mill. kr. er nu brugt, og der

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

kommer fra kommunerne og sognene mange presserende ansøgninger, der viser, at der er et alvorligt behov, som ikke er dækket, og det er derfor min hensigt i den allernærmeste fremtid at søge finansudvalget om yderligere 10 mill. kr. til dette formål.

Th. Mikkelsen: Jeg vil gerne have lov til at uddybe det spørgsmål, der også blev rejst af det ærede medlem hr. Peter Jørgensen. Jeg vil gerne henlede den højtærede undervisningsministers opmærksomhed på det savn, det er for Aarhus og forstæder, at man mangler de fornødne lokaler til undervisning af elever i gymnasieklasserne. For at afhjælpe denne mangel på egnede undervisningslokaler har Aarhus og forstæder ladet udarbejde planer og tegninger til opførelse af et nyt statsgymnasium beliggende på oldjorden i Aarhus kommune, et areal, der grænser op til Aaby kommune mod vest. Aarhus kommune har allerede anskaffet areal til byggegrunden, udlagt de nødvendige arealer til veje og udført jord- og kloakarbejder og mangler kun belægning af vejene. Selve arealet til gymnasiet benyttes endnu til kolonihaver, men brugerne er opsagt, på den måde at de må anvende arealet, indtil byggearbejderne kan påbegyndes.

Når Aarhus med forstæder ønsker det nye gymnasium opført snarest, er årsagen den, at Marselisborg Gymnasium og Aarhus Katedralskole ikke kan modtage elever til gymnasieskoleundervisning i den udstrækning, der er behov derfor. Man har søgt at skabe en midlertidig ordning ved at udbygge Aarhus Katedralskole og udvide antallet af undervisningstimer, men med det pres, der lægges på lærerpersonalet gennem det øgede antal undervisningstimer, vil det sikkert på længere sigt vise sig at være en utilstrækkelig løsning af problemet.

Den omtalte udvidelse har vel stort set ikke skabt det nødvendige antal flere undervisningslokaler til imødegåelse af det fremtidige behov, men kun tilvejebragt

forskriftsmæssige undervisningslokaler, lokaler, der opfylder de krav, der stilles til skoler af katedralskolens omfang. Den foretagne udvidelse af katedralskolen løser derfor ikke de tilgangsproblemer, der knytter sig til gymnasieskoleundervisningen i Storaaarhus i de kommende år. Hverken skolens beliggenhed eller adgangsforholdene til skolen i det stærkt trafikerede havneområde byder på forsvarlige fremtidsmuligheder for en videre udvikling af skolen.

Det areal, Aarhus og forstæder har anskaffet til opførelse af et tidssvarende gymnasium med et antal undervisningslokaler, der vil kunne tilfredsstille et stigende elevantals undervisningsbehov mange år frem i tiden, giver efter min mening mulighed for en forsvarlig løsning af disse problemer. Når den højtærede undervisningsminister sammen med sine medarbejdere skal træffe afgørelsen om tidspunktet for opførelsen af et statsgymnasium i Aarhus, beder jeg om, at man ved disse overvejelser tager hensyn til den betydelige fondsdannelse, de interesserede kommuner har foretaget, og til fremtidige svingninger i værdien af disse fonds. Betydelige værdiforringelser kan eventuelt finde sted gennem materialepriserne, der kan påvirkes i opadgående retning udefra.

Jeg skal kort omtale omfanget af de opsamlede fonds. Aarhus kommune har indsat 1 mill. kr., Aaby kommune 233 883 kr. plus yderligere henlagt i 1955—56 25 000 kr. plus bankrente 5 pct. p. a. af den samlede fond, Brabrand-Aarslev kommune 55 000 kr., Hasle-Skejby-Lisbjerg kommune i 1955—56 20 000 kr., Holme-Tranbjerg kommune 250 000 kr., Vejlbjby-Risskov kommune 156 807 kr. og Viby kommune 154 684 kr. Da de interesserede kommuner selv afholder 75 pct. af udgifterne ved gymnasiets opførelse, og da man i denne sammenhæng bør tage hensyn til det stærke pres, der lægges på undervisningsmulighederne i de kommende år, vil jeg anse det for forsvarligt — selv med den nuværende begrænsning af offentlige anlægsarbejder —

[Th. Mikkelsen.]

at byggetilladelse snarest gives til kommunerne. På grundlag af disse oplysninger vil jeg bede den højtærede undervisningsminister velvilligt medvirke til at finde en udvej for, at sådan byggetilladelse snarest kan gives.

Dernæst vil jeg gerne have lov til at rejse et problem overfor den højtærede trafikminister.

Danske Statsbaner erhvervede omkring 1912 en del grundarealer i Aaby kommune. Formålet med erhvervelsen af disse arealer var at opføre nye centralværksteder der og nedlægge værkstederne i Aarhus. Denne plan er senere droppet, og i stedet har statsbanernes ledelse anvendt betydelige beløb til udvidelse af de i Aarhus beliggende centralværksteder. Nyt lokomotivværksted er bygget og andre udvidelser til betydelige beløb foretaget. På baggrund af disse betydelige kapitalinvesteringer kan det sikkert ikke ventes, at statsbanerne vil foretage nye store investeringer for at gennemføre de gamle planer. Det er vel tænkeligt, at disse planer er skrinlagt for stedse, ikke mindst fordi overgangen til motordrift vil betyde mindre krav til værkstedsplads til reparationer.

Da Aaby kommune er ved at være udbygget, savner kommunen egnede byggearealer til høj bebyggelse. Der findes et velegnet areal til høj bebyggelse på det omtalte statsbaneområde, der sikkert kunne overlades til Aaby kommune til en rimelig pris. Til erstatning for areal vil statsbanerne dog fortsat kunne råde over betydelige arealer, bl. a. udgravede arealer. Jeg beder derfor den højtærede minister sammen med statsbanernes ledelse samt repræsentanter for Aaby kommune besigtige disse forhold, så en for begge parter tilfredsstillende ordning kan opnås, og der kan overlades Aaby kommune et areal til bebyggelse.

Dernæst vil jeg gerne have lov til at omtale et problem, der berører såvel den højtærede økonomiminister som den højtærede handelsminister og den højtærede finansminister. Jeg omtalte under sidste års finanslovdebat problemerne omkring vor industris konkurrenceevne. Jeg vil gerne i dag omtale et af det danske samfunds vigtigste problemer mange år frem i tiden, nemlig

problemet vedrørende beskæftigelsen i industrien, industriens konkurrenceevne og dens eksportmuligheder.

I perioden mellem den første og den anden verdenskrig er vor industrielle konkurrenceevne blevet påvirket udefra af den stærke ekspansion i de store industrinationer. Vi kender resultaterne af den stærke industrielle ekspansion i Tyskland efter den første verdenskrig, hvor de europæiske markeder blev oversvømmet med billige færdigvarer. Kun få lande kunne konkurrere med Tyskland; denne udvikling medførte arbejdsløshed i mange lande, bl. a. vort eget land. Også i dag øges de store landes produktionssevne stærkt, den tyske industriekspansion er langt voldsommere i dag end efter den første verdenskrig. Tyskland er i stand til med sit helt nye produktionsapparat at udøve en industrikonkurrence, der på længere sigt vil skabe adskillige lande afsætningsvanskeligheder.

Fremtiden vil stille store beskæftigelsesmæssige krav til industrien i vort land både som følge af stigningen i befolkningstallet, de store årgange og den overflødige arbejdskraft, der hvert år afgives fra landbruget. Har industriens ledere haft tilstrækkeligt udsyn til at drage den erfaring af tiden efter den første verdenskrig, at hvis vi på ny skal undgå de hårde konkurrencevilkår, vi oplevede efter den første verdenskrig med omfattende arbejdsløshed til følge, må vort industriapparat i moderniseringstempo følge udlandet, og der må gives plads for unge industrifolk ved oprettelse af nye industrier? Råder der ikke endnu i vide kredse af storindustrien den fejlagtige tro, at hvis en hel del af mellemindustrien bliver kvalt, er konkurrenceevnen og markedsafsætningen sikret de overlevende indenfor storindustrien selv under besværlige internationale konkurrenceforhold? Da storindustrien efter egne opgørelser kun udgør 1 pct. af de samlede industri- og håndværksvirksomheder, kan man vist roligt fastslå, at mellemindustrien og håndværket har det største antal beskæftigede. Men industriudstyret er meget uensartet. Den store industri, der stort set er selvfinansierende, har rationaliseret i vid udstrækning, mellemindustrien derimod kører vist for en stor del med udlidte maskiner; den har altså det største antal beskæftigede, men på grund af indu-

[Th. Mikkelsen.]

striudstyrets forfatning den ringeste konkurrenceevne. Melleminindustrien låner vist pengene til driften til forskelligt renteniveau, hvor lånemuligheder gives, i banker, Marshallån eller gennem industriens realkreditinstitut.

Når finansieringen af den sikkert betydelige automatisering, der skal gennemføres, kommer på tale, kræver venstre, de konservative og en del af storindustriens folk mere vidtgående adgang til skattelettelser for henlæggelser; disse skattelettelser skal så betales af andre — ikke af dem, der får kapitalgevinsten af udbyttet. Er der ikke mere talemåder end realiteter i dette skattelettelseskrav, i hvert fald med hensyn til det store finansieringsbehov, melleminindustrien har til gennemførelse af automatiseringen? Normalt må en sådan finansiering vel være bankernes opgave, men der kan selvfølgelig stilles så store krav, at især provinsbankerne ikke har midler nok, og så er det, vi må søge andre udveje, men de findes næppe i skattelettelser, der kun giver betydelige midler til de allerstørste industrier.

På Industriforeningens generalforsamling i Aarhus skal man have sagt, at udbygningen af industrien skulle gøres mere populær i større kredse af befolkningen. Man må skabe grundlag for en hurtig kapitaldannelse til rådighed for en forholdsvist hurtig automatisering af melleminindustrien, der både af beskæftigelsesmæssige og konkurrencemæssige grunde er en værdifuld faktor for samfundet. Mon man så ikke skulle gøre det til en folkesag gennem udstedelse af industriobligationer på så små beløb, at de får de små spareres interesse, og med en sikkerhed svarende til kreditforeningsobligationernes? Det indkomne beløb kunne så formidles gennem den bestående realkreditorganisation til udlån til automatisering. Mon ikke store dele af befolkningen ville støtte denne tanke, der også vil løse de store årganges finansieringsbehov og derved måske danne grundlag for en videregående sikring af beskæftigelsen under meget vanskelige konkurrenceforhold udefra?

Jeg tror, man skulle tage en sådan tanke op til overvejelse for ad denne vej at skaffe de nødvendige penge, som vi står

overfor at skulle skaffe tilveje de kommende år. Jeg har villet omtale dette problem, som er vigtigt for mig som industriarbejder og repræsentant for industriarbejderne. Det er et samfundsspørgsmål, som folketingset kommer til at tage stilling til i tiden, der kommer.

Aksel Møller: Når jeg tillader mig at gøre nogle bemærkninger her under finanslovdebatten, skyldes det, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard netop under denne debat har vist en ganske særlig interesse for den tanke, som jeg fremsatte på mit partis vegne under åbningsdebatten i oktober måned, tanken om igennem en nedsættelse af skatter og afgifter at forsinke eller bekæmpe inflationen. Så megen interesse viste det ærede medlem for denne tanke, da han tog ordet som ordfører under finanslovdebatten, at han bad om en nærmere redegørelse for den. Det ærede medlem kunne i og for sig være sikker på, at en direkte opfordring ikke havde været nødvendig. Jeg ville nemlig allerede efter at have hørt hans udlægning af denne tanke have følt mig stærkt tilskyndet til at tage ordet.

Måske det høje ting erindrer et lille gruk af den berømte hr. Kumbel, som jeg håber at få formandens tilladelse til at citere. Det lyder således:

„I alskens polemik
gælder det gammelkendte trick:
at dutte folk en mening på,
hvis vanvid alle kan forstå.“

Det var det, jeg kom til at tænke på, da jeg hørte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard karakterisere den konservative tanke sådan: at man gennem skattenedsættelse på een gang skulle kunne hindre pristalsreguleringens forøgelse af produktionsomkostningerne og sikre mod et stigende forbrug. En så tosset tanke har jeg ikke udtrykt nogetsteds. Det, jeg har sagt, er, at når man nedsætter skatter og afgifter for dermed at sænke leveomkostningerne, må i den øjeblikkelige situation forudsætningerne af finanspolitiske grunde være, at der gennemføres besparelser, som helt eller i alt fald delvis dækker den mindreindtægt for statskassen, som nedsættelsen vil betyde. Det er jo noget helt andet. Når jeg tør vove i en given situation at nøjes

[Aksel Møller.]

med delvis dækning, skyldes det for det første, at statens udgifter forhøjes med 30—40 mill. kr. for hver dyrtidsportion, som pristallet giver adgang til, og for det andet, at når vi befinder os i en situation med stigende tendens for valutabalancen, er der i højere grad råd til at ofre en indsats overfor inflationen, end der ellers ville være. Forudsætningerne er altså efter min mening tilstede for ganske lidenskabsløst at drøfte tanken, selvom der kun kunne skaffes delvis dækning igennem besparelser for det indtægtstab, som måtte blive statens, hvis man valgte den udvej at bekæmpe inflationen på denne måde.

Jeg håber med denne indledende bemærkning at have tilbagevist, hvad det ærede medlem påduttede mig: troen på, at en skattnedsættelse samtidig kunne blive en forbrugsbegrænsning. Når en så fundamental misforståelse af den konservative tankegang har kunnet huses i det ærede medlems noksom berømte hjerne, er det vel nødvendigt, at en yderligere skildring af tanken gives fra denne talerstol. (*Bertel Dahlgaard*: Absolut!). Jeg har også, som det ærede medlem vil se, allerede imødekommet hans hede ønske om, at jeg skulle tage ordet om denne tanke, og hvis han nu et øjeblik i stilhed lytter til, hvad jeg har at sige, vil han forhåbentlig blive overbevist om, at her i alt fald er et initiativ, som venter på hans støtte.

Udgangspunktet for tanken er, at løn og produktionsomkostning er to sider af samme sag. Stiger lønningerne, stiger produktionsomkostningerne. Når vi til januar må notere et pristal, som fra marts og april berettiger de pristalsregulerede til yderligere så og så mange dyrtidsportioner, lad os f. eks. sige 3, vil følgen blive en tilsvarende forøgelse af landets produktionsomkostninger. I hvor vid udstrækning denne vækst i omkostningerne vil føre til stigende priser, kan naturligvis diskuteres; de enkelte erhverv har forskellige vilkår og forskellige muligheder for at få dækning for deres produktionsomkostninger. Drejer det sig om et udpræget hjemmemarkedserhverv, f. eks. byggeriet, vil man vel i fuld udstrækning se, at højere produktionsomkostninger fører til højere priser, i alt fald under fuld beskæftigelse, højere vel endda end selve lønstig-

ningernes sum, fordi der her vil være åbnet mulighed for, at de stigende produktionsomkostninger påvirker avancerne. Drejer det sig om eksportvarer eller om sådanne hjemmemarkedsvare, som udsættes for en hård konkurrence fra udlandets produktion, kan stigende produktionsomkostninger kun dækkes gennem stigende priser, hvis den udenlandske konkurrent producerer under en tilsvarende inflation. Er det ikke tilfældet, fører den højere produktionsomkostning til mindre fortjenester eller, som vi allerede har oplevet det for tekstilindustriens vedkommende, simpelthen til standsning af en del af virksomhederne, netop fordi de ikke kan få dækning for produktionsomkostningerne.

Vi skulle altså ikke kunne eller burde i alt fald ikke kunne blive uenige om, at en stigning i produktionsomkostningerne ud fra alle synspunkter må være uønsket. Kan vi også blive enige om, at den bør bekæmpes? Spørgsmålet er, om der findes midler egnede til at forhindre omkostningsniveauets vækst. Det er som middel hertil, jeg anbefaler den konservative plan. Da det synes, som om det ærede medlem har fået den opfattelse, at jeg mener, vi ad denne vej skulle kunne standse pristalsbevægelsen fuldstændig, nødsages jeg til at citere, hvad jeg derom sagde under åbningsdebatten den 18. oktober (sp. 111):

„Hvis vi nu valgte“

sagde jeg,

„den udvej, som jeg allerede har talt om; nemlig at nedsætte skatter og afgifter, således at pristallet forblev i ro, eller i alt fald sådan, at bevægelseshastigheden i det blev mindre, så ville vi dog afværge eller forhale stigningen i omkostningerne og beskytte landets konkurrenceevne.“

Jeg tror, det høje ting vil erkende, at der i disse ord ligger en åben indrømmelse af, at en fuldstændig afbalancering af stigningen i leveomkostningerne gennem skattnedsættelser kunne blive uoverkommelig for statskassen.

Den 18. oktober, da denne tale blev holdt, var det endnu fuldstændig usikkert, hvor mange portioner man måtte regne med januarpristallet ville give ret til. Nu tør man vel formode, der vil blive tale om ca. 3 portioner. Det vil næppe være muligt at yde dækning for så betydelige beløb.

[Aksel Møller.]

igennem lettelse af de offentlige byrder; men i den udstrækning, hvori det overhovedet lader sig gøre — og det er ikke blot et økonomisk, men også et politisk spørgsmål om at få støtte til denne tankegang — vil det betyde en opbremsning af inflationen og dermed en relativ forøgelse af landets konkurrenceevne.

Det er jo ganske åbenbart, at den høje regering har opgivet at foretage sig noget som helst; den sætter sin lid til, at inflationen opfører sig lige så ubehersket i andre lande. Men har regeringen ret i det? Den svenske riksbankdirektørs advarende ord om den situation, Sverige kommer til at stå i, hvis man lader „kompensationsdæjvlen“ herske dér, medens andre søger at lægge den hindringer i vejen, synes at have til følge, at Sverige nu nedsætter sine leveomkostninger gennem en skattelettelse. Vesttysklands økonomiske politik er nu rettet direkte mod inflationen og betjener sig derved bl. a. også af skattelettelse. Inflationen får altså ikke frit løb alle steder, og den bør heller ikke have det i Danmark. Kan hænde, man vil indvende, at både Sverige og Vesttyskland er karakteristiske ved de betydelige valutatilgodehavender, disse lande har, og i denne henseende er vi som bekendt dårligere stillet.

Det er derfor klart, at det nødvendige supplement til denne politik må være, at der samtidig foretages besparelser. Efter min opfattelse skulle det heller ikke være udelukket, at der kan indvindes endda meget betydelige besparelser. Jeg har peget på, at man vil kunne opnå i alt fald en foreløbig besparelse ved at udsætte vejbyggeriet. I samfundshusholdningen har det en størrelsesorden på ca. 200 mill. kr. om året, og jeg ville tro, at stort set kunne de veje, vi har, bruges et år endnu, uden at der derved sker større ulykker. Det er i det hele taget et spørgsmål om, hvad vi forlanger af vore offentlige institutioners standard, der er bestemmende for, om vi kan spare eller ikke spare. Hvis der virkelig i denne situation var et sparesind, endes vi vel nok om at affinde os med en lavere levestandard.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen pegede forleden dag på de store midler, som stadig udbetales af statskassen til ar-

bejdsløshedskasserne. Og det sker fortsat i et samfund, som ved en næsten bevist inflationspolitik opretholder fuld beskæftigelse og derved begrænser arbejdsløshedskassernes risiko meget betydeligt, sammenlignet med den, vi har kendt under andre vilkår for arbejdsløshedskasserne og for beskæftigelsen her i landet. Men ville der i og for sig under de nuværende omstændigheder være noget urimeligt i, om man begrænsede disse tilskud for at opnå en besparelse, der kunne hjælpe til den lettelse i leveomkostningerne, der ville virke som en opbremsning af inflationsbevægelsen?

Under finanslovdebatten er der i det hele taget peget på flere muligheder for at vise sparsommelighed — jeg henleder opmærksomheden på, hvad det ærede medlem hr. Thestrup og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i det hele taget sagde derom — så jeg nærer i og for sig ingen frygt for, at der ikke skulle være veje, hvis der også er vilje.

Det er ikke nemt at sige, hvor stort et indtægtstab staten skal affinde sig med for hver portion, man ønsker neutraliseret ved nedsættelse af leveomkostningerne; men vi har stået overfor det problem før. I marts 1950 — jeg vil bede det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard erindre sig den forligssituation, som da forelå — blev vi endelig enige om at afvikle en betydelig del af de tilskudsordninger, vi havde med tilskud til varepriser. Vi opnåede ved den afvikling, vi gennemførte, stort set en halvering af statens udgifter til disse pristilskud. Hvordan bar vi os ad? Ja, vi fulgte en konservativ tanke, som mit parti igennem et par år ved enhver passende lejlighed havde gjort sig til talsmand for: vi gav et kontant tilskud pr. barn. For pristalsfamilien kom det temmelig nøje til at svare til den stigning i pristallet, som var følgen af, at vi igen fik en ærlig prisdannelse.

Der ville naturligvis ad denne vej også nu kunne skaffes formel dækning med en udgift, der var mindre, end hvad en dyrtidsportion koster staten. Ved en sammenligning må man nemlig stadig huske, at hver dyrtidsportion, som skal udbetales, forøger statens direkte udgifter med et beløb på mellem 30 og 40 mill. kr. og med en indirekte udgift, der næppe er mindre.

Nu er det selvfølgelig klart, at man ikke

[Aksel Møller.]

udelukkende kan operere med børnetilskuddene som middel til at holde leveomkostningerne nede. Det ville være en uretfærdighed overfor de pristalsregulerede familier, som ingen forsørgerpligt har overfor børn. Der måtte altså være tale om en kombination. Man kunne drøfte en forhøjelse af lønmodtagerfradraget sammen med en nedsættelse af selve skatteprocenten for statskat og den fælleskommunale ud-ligningskat; man kunne drøfte spørgsmålet om en lettelse af afgifterne på varer, som spiller en betydelig rolle i forbruget, f. eks. tekstilvarer, og ud af alle disse forskellige muligheder finde frem til en kombination, der kommer de retfærdigheds-synspunkter, som et flertal i dette ting vil forlange iagttaget, så nær som muligt.

Jeg er klar over, at denne fremgangsmåde vil blive kritiseret, fordi der også ved den vil blive givet hjælp til nedsættelse af leveomkostningerne for folk, som ikke er pristalsregulerede, ja, måske oven i købet til folk, som gennem højere avancer allerede har sikret sig overfor den prisstigning, vi har oplevet. Jeg er bange for, at der ikke mod dette findes mange udveje. Der fandtes jo ingen udvej mod det, da det høje ting i enighed i marts 1950 gennemførte børnetilskuddene for til gengæld at ophæve tilskuddene til varepriserne. Børnetilskuddene blev jo udbetalt til familier med børn, ganske uanset om forældrene til disse børn var pristalsregulerede eller ej. Og da et flertal af det høje tings medlemmer i marts måned gennemførte sparebeviserne, som man indførte for at forhindre, at pristallet skulle vise stigning efter de omsætningsafgifter, man havde pålagt befolkningen, gav man så kun disse sparebeviser til dem, som var pristalsregulerede, til dem, der ikke kunne sikre sig på anden måde?

Nej, man gav dem til alle, og jeg kan derfor ikke se, at dette synspunkt, at man ved den fremgangsmåde, man vælger for at holde leveomkostningerne nede, kommer til at hjælpe en bredere kreds end blot de pristalsregulerede, er noget argument mod fremgangsmanen. Den udvej har det høje ting betrådt gentagne gange. Forøvrigt ville en sådan fremgangsmåde i alt fald være fuldt berettiget overfor dem, som aldrig

får dækning for en prisstigning eller i alt fald kun får en meget beskedent dækning. Der findes tusindvis af privatfunktionærer og privatpensionister, som ingen dækning får eller i alt fald først får dækning sent, meget senere end andre. Jeg tror derfor, der burde kunne blive tale om, at man gennem en kombination af afgiftslettelser, skattelettelser og børnetilskud kunne nå frem til en ordning, der var rimelig og kom retfærdigheden så nær, som det nu er muligt.

Spørgsmålet om, hvor store disse nedsættelser skulle være, afhænger af, hvor stor en del af stigningen i leveomkostningerne man ønsker at neutralisere. Jeg beklager, at det ærede medlem ikke hos mig kan få nogle tal om det, for jeg har dem ikke, og jeg kan ikke skaffe dem. Jeg ved, at en dyrtidsportion betyder en forøgelse af lønsummen på ca. 150 mill. kr. Men jeg ved f. eks. ikke, hvad bortfaldet af tekstilomsætningsafgifterne vil betyde for leveomkostningerne, og hvor meget det vil påføre statskassen i indtægtsnedgang, fordi der ikke findes noget tilgængeligt materiale herom.

Jeg har set, at disse mærkværdige sparebeviser skulle modsvare 5—6 points i pristallet, altså ca. 1 portion, men det skulle dække en række andre omsætningsafgifter foruden tekstilomsætningsafgiften. Og ser man i finanslovforslaget og i bemærkningerne til dette, findes der ingen specifikation over, hvorledes indtægterne fordeler sig over disse forskellige afgifter, men kun en enkelt sum. Det er derfor ikke til at sige, hvad tekstilomsætningsafgiften for sig indbringer. Jeg ved, hvordan — for at tage mulighederne for at beregne børnetilskuddet — børnene fordeler sig i antal i de 3 zoner: hovedstaden, købstæderne og landdistrikterne, som den nugældende børnetilskudslov arbejder med. Men jeg ved ikke, hvorledes de i antal fordeler sig over de forskellige indtægtsgupper, som udmålingen af børnetilskuddet følger i øjeblikket, og som den vel også måtte følge fremtidig som middel i den plans tjeneste, jeg har omtalt.

Jeg havde den fornøjelse at møde den højtærede statsminister ved en politisk diskussion den 30. november, og jeg henstillede da til ham, at regeringskontorerne prøvede på at beregne disse problemer og

[Aksel Møller.]

med tal søgte at belyse dem i de forskellige kombinationer, som der måtte kunne blive tale om, først og fremmest finde ud af: Hvor stort skulle — under forskellige forudsætninger — det beløb være, som staten måtte tage som indtægtstab for hver portion, man ønskede at neutralisere? Jeg henstiller til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard at støtte min opfordring til statsministeren, således at talmaterialet kan blive fremskaffet til belysning af denne plan.

Inden man går hen og forkaster denne politik, må man dog overveje, hvilke andre muligheder der er. Det er let for det høje ting at lukke ørerne for den fremgangsmåde, jeg her har bragt i forslag, men det betyder jo ikke, at selve problemet er løst. Der venter tinget et forår, hvor det vil komme til at tage stilling til problemer, som da melder sig med fuld kraft. De høje priser, vi lever under i disse måneder, og som lønmodtagerne altså ikke kan få dækning for før til marts eller april, virker forbrugsbegrænsende indtil det øjeblik, da dyrtidsportionerne begynder at blive udbetalt, og når de virker forbrugsbegrænsende, virker de som en styrkelse af landets valutapolitik. Men tilbageslagstendenserne for valutaen kommer naturligvis, når denne forbrugsbegrænsning ophører igennem de nye dyrtidsportioners udbetaling. Jeg gætter så på, at vi til den tid vil stå overfor krav om flere forbrugsbegrænsende skatter, altså krav om en strammere finanspolitik.

Når man indfører en strammere finanspolitik for at begrænse forbruget her i landet, efter at der er givet dyrtidsportioner eller gennem overenskomster er sket en forhøjelse af lønniveauet, tænker man aldrig på, at man derved begrænser forbruget yderligere for dem, der ingen indtægtsstigning har fået. Når retfærdigheden går den vej, har man ikke blik for den store uretfærdighed, man tilføjer andre. Derfor er det og bør det være dette høje tings opgave at prøve at finde andre udveje end den at skulle gøre det samme til foråret, som man har gjort sidste forår, og som man har gjort tidligere. Det vil efter min mening være ulyksaligt, om vi bliver ved på den samme façon. De forhandlinger, der skal finde sted mellem arbejdere og arbejdsgivere, vil, hvis de fører til en forbedret

lønsituation for arbejderne, med automatisk sikkerhed føre til, at arbejderne igen berøves denne forbedring gennem nye forbrugsbegrænsende skatter og afgifter.

Jeg tror, der er al mulig anledning for alle ansvarlige i dette land til at tænke på, om ikke der kunne findes en anden udvej. At søge at belyse en anden udvej må under alle omstændigheder være berettiget nu. Med næsten muhamedansk fatalisme at se hen til, at det hele fortsætter på den gammeldags manér, hjælper ikke. En strammere finanspolitik kan vel begrænse forbruget, men den forhindrer ikke, at pengenes værdi synker, og den fører til, at produktionsomkostningerne stiger. Også derfor burde andre foranstaltninger kunne komme på tale.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard betegner sig som radikal... (*Bertel Dahlgaard*: Det er der andre der gør!). Jeg er fuldstændig klar over, at der er nogle, der betegner det ærede medlem som en radikal mand, og nogle, der betegner ham som en god radikal mand. Hvad han mener om sig selv, skal jeg lade være usagt, men et lille adjektiv er der nok foran ordet radikal, når det ærede medlem tænker på sig selv. Men netop en god radikal skulle være den første til at erkende, at det kunne være værd at drøfte utraditionelle foranstaltninger fremfor at blive ved med den traditionelle årlige falliterklæring: forbrugsbegrænsninger.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: De problemer, som det ærede medlem hr. Aksel Møller nu har berørt, er efter min opfattelse dem, som i den øjeblikkelige situation er mest aktuelle, hvis man overhovedet vil have en løsning.

For mig er det ganske givet, at skatterne driver priserne op og skaber inflation. Jeg sagde det forleden således, at jeg regner med, at når vi udskriver 6 milliarder kr. i skat, udskrives halvdelen, 3 milliarder kr., til dækning af de offentlige udgifter, som skatterne selv har skabt. Vi kan altså ikke løse problemet ved at gå skattevejen, således som man gjorde i 1950—51. Jeg pegede dengang på liberalisering og sagde, at man kunne spare på statens finansiering og på militæret. Man kan også tage andre ting, men man er ganske nødt til at gå

[Oluf Pedersen.]

besparelsens vej i stedet for at gå skatternes vej.

Det fremgik af de oplysninger, den højtærede finansminister fremkom med forleden dag, at 3 portioner vil betyde 100 mill. kr. mere i lønudgift for staten. Hvis der kommer en prisstigning, der svarer til en portion, betyder det en forøget lønudgift for staten på antagelig 25 mill. kr. og for kommunerne en forøget lønudgift på 15 mill. kr., altså 40 mill. kr. Det vil sige, at man skal udskrive nye skatter, og så vokser det som en snebold; det vokser os over hovedet. Jeg vil gerne give tilslutning til, at vi tager problemet op til drøftelse, sådan som vi bør som ansvarlige politikere.

Rasting: Når jeg i dag tager ordet, er anledningen dertil visse usædvanlige publikationer, som i den seneste tid har fundet vej til det danske bogmarked. Jeg tænker her bl. a. på en ret omtalt fransk bog, oversat til dansk og udkommet på et anset dansk bogforlag. Den har vakt en vis furore, som det vil erindres i forbindelse med en reception i anledning af forfatterens besøg her i landet, ved hvilken lejlighed forfatteren dog selv udeblev. Dette vakte en vis forargelse. Jeg tror nu ikke, man så meget skal rette sin forargelse mod dette forhold som mod bogen selv.

Jeg skal ikke på dette sted udbede mig tilladelse til at citere af bogen, for dels tror jeg ikke, at tingets højtærede formand ville give mig denne tilladelse, hvis han var bekendt med bogens indhold, dels ville de pågældende citater lyde underligt under disse hvælvinger. Hvis jeg uden at citere for egen regning og efter bedste overbevisning skal sammenfatte min dom over den bog, jeg tænker på, vil jeg sige, at det er et usædvanlig utvetydigt og umiskendeligt eksempel på det, man med et fremmedord betegner som „pornografisk“ litteratur, endda med den særlige slagside, som man kunne kalde afspolet pornografisk litteratur, idet talen er om skildringer af homoseksuelt indhold og tendens.

De danske anmeldere har taget, kan man sige, ret håndfast på denne publikation. De har udtrykt ækelhed og deres fordømmelse i anledning af bogen, de har frakendt den

højere kunstneriske kvalifikationer og har frabedt sig gentagelser, men jeg vil dog ikke stryge af billedet, at der også har fundet et vist forsvar for bogen sted, at der ligefrem er fremkommet adresse med underskrifter, som holder sig til, at man i ytringsfrihedens og den litterære friheds navn skal tillade noget sådant. Det mener jeg er en misforståelse, og jeg vil gerne have lov til at belyse det. Når jeg stempler en sådan bog som værende virkelig pornografisk, så regner jeg i denne forbindelse med det almindelige indhold af begrebet pornografi, således som dette er opbygget på grundlag af danske domstoles praksis. Jeg må måske have lov til at sammenfatte dette begreb. På grundlag af praksis kan man opstille som en grundsætning, at et skrift, selv når det er af utvivlsom litterær værdi, og selv når det er uden utugtigt formål, dog må anses for utugtigt eller pornografisk, når det indeholder væsentlige afsnit, som skildrer kønslige forhold på en sådan måde, at skildringernes form og indhold på grovere vis og under hensyn til den læserkreds, for hvilken de er bestemt, strider imod det på udgivelsestidspunktet efter den almindelige samfundsmoral herskende sædelighedsbegreb.

Nu skal det ikke være min opgave at tale udfra et stærkt forargelsens synspunkt med hensyn til selve homoseksualitetens beståen i et samfund. Her vil jeg kun udtrykke min beklagelse af, at nedarvede egenskaber og miljøpåvirkning kan bevirke en sådan venden op og ned, en sådan fordrejelse af forholdet. Men jeg vil gerne have lov at gøre gældende, at vi i dansk ret på basis af straffelovens paragraffer og på basis af det begreb om pornografi, som jeg nu har fremstillet, har retsmidler til rådighed såsom straf, beslaglæggelse og konfiskation.

Såvidt det er oplyst for mig, er sagen om denne bog, i forbindelse med andre lignende sager, inddraget under politiets søgelys. Man kan spørge, hvorfor tiden går, og hvorfor man intet hører til resultatet. Man kan spørge, om det er litterære overvejelser indenfor anklagemyndigheden, betænkeligheder med hensyn til spørgsmålet om, hvilken kunstnerisk værdi en sådan produktion har, der har forsinket sagen.

[Rasting.]

Men nok om det. Sagen er ikke ført til nogen afslutning. Jeg har ikke i dette tilfælde hørt noget om straf, beslaglæggelse eller konfiskation.

Som sagt er det ikke noget forargelsens synspunkt, der har drevet mig herop, men et praktisk politisk synspunkt, nemlig hensynet til at beskytte ungdommen imod en sådan usikker og farefuld påvirkning. Man kan ikke lukke øjnene for, at hvis unge mennesker, ganske bestemte aldersklasser, kommer ud for forkert påvirkning på disse områder, kan det blive skæbnesvangert for deres senere livsførelse og livsindhold.

Det lød smukt, da vi i går og også i dag diskuterede ungdomsspørgsmål i forbindelse med understøttelse til idrætten. Det er af stor betydning, at det høje ting netop støtter disse formål, men man har det gamle ord om, at det, det kommer an på, er en sund sjæl i et sundt legeme. Nu kan man sige, at vi i går diskuterede det sunde legeme, i dag kunne vi sætte en streg under problemet om den sunde sjæl, og det er det, jeg gerne har villet gøre.

Ud fra disse betragtninger er det min hensigt at henvende mig til den højtærede justitsminister, ikke i nogen højtidelig form, men blot med det enkle spørgsmål, om den højtærede minister har været opmærksom på disse fænomener på bogmarkedet, om han er klar over deres betydning. Jeg vil gerne forvise mig om, hvad jeg slet ikke tvivler om på forhånd, at han interesserer sig for forholdet, og spørge, om han selv måtte ønske at give det høje ting oplysning med hensyn til disse sagers nærmere behandling og udfald.

Bøgholm: For de mange tilhængere af nordisk samarbejde, der havde ønsket, at man skulle nå frem til udformningen af en egentlig nordisk politik, har de ti år, der er gået, siden de vestlige diktatorsystemer led deres endelige nederlag, været skuffelsens år. Godt og dygtigt arbejde har været ydet på en lang række af livets forskellige om-

råder indenfor Norden, men ingen nordisk indsats, der kunne føre folk til folk indenfor et større fællesskabs rammer, har været øvet.

Vi hører ofte, at det samarbejde, vi har i Norden, når videre end det samarbejde, vi har set udenfor Norden i det øvrige Europa. Hvis man tager hensyn til de forskellige udgangspunkter, er det ikke min opfattelse, at dette holder stik. Ude i Europa har sejrherre og besejrede fundet hinanden i en fælles vilje til at bygge det op, krigen har ødelagt, og til at hindre en ny krig. For kul og ståls vedkommende forenes Frankrig og Tyskland af en overstatslig økonomisk politik. England har givet løfte om at holde væbnede styrker på Europas fastland århundredet ud. Set på denne baggrund fortøner den fællesnordiske indsats sig næsten helt. Det er, som om det i det nordiske samarbejde har skortet på fantasi og vilje. Forholdet er vel også det, at ikke engang selve målsætningen står de nordiske folk klart. Der tænkes ikke fællesnordisk i Norden, og så længe det ikke er tilfældet, vil man handle eller famle sig fra resultat til resultat. Resultaterne af Nordisk Råds arbejde er vel ikke netop øjnedefaldende; derfor er der fare for, at den nordiske bevægelse, som vi fra næsten alle sider ser på med overmåde sympati i dette land, vil sygne hen i de nordiske lande.

På en række områder er der allerede i dag langt mere enhed mellem Frankrig og Tyskland, mellem Italien og Holland, end der er de nordiske lande imellem. Derude opstår et nyt Europa, hvor dristigt initiativ har ført til store resultater, men det er et Europa uden Norden. I Norden er det Peer Gynts tid. Det er, som om nordisk efterkrigs politik kendetegnes af en frygt for at tage beslutninger af større rækkevidde. Kun een gang har et modigt initiativ ændret selve forudsætningerne for den udenrigske politik. Jeg tænker naturligvis på Danmarks og Norges tiltræden af den nordatlantiske pagt, der er af grundlæggende

[Bøgholm.]

betydning for det samlede Nordens udenrigs- og militærpolitik. Udfra et vist synspunkt kan det vel siges, at selve den svenske neutralitetspolitik er forankret i det delvise nordiske medlemsskab af NATO, og heller ikke Finland er vel derved stillet ringere. Men det er næsten, som om vor udenrigspolitiske handlekraft er blevet udtømt hermed. Den nordiske indsats i arbejdet på at samle Europa har været overordentlig beskeden. I grunden har det, vi har stået sammen om i Europasamarbejdet, først og fremmest været et nej. Nej var Nordens svar til den store tanke om Europahæren. Nej sagde man til kul- og stålunionen, og medens Italien opnåede medlemsskab af vestunionen, holdt de nordiske lande sig udenfor.

Tidspunktet må da være kommet til at stille spørgsmålet, hvorvidt Europa står overfor en nordisk eskapisme. I stedet for at overvinde problemerne synes man at gå uden om. Ja, uden om, sagde jo Bøjgen.

Europahæren er i dag en drøm, der brast, men tilbage bliver vestunionen samt kul- og stålunionen. Det var vel for et par år siden den almindelige opfattelse i Danmark, at vi skulle gå så langt indenfor det europæiske samarbejde, som England var villig til at gå, og det var heller ikke ualmindeligt, at man beklagede sig over, at England ikke ville gå videre. Man talte om den engelske isolationisme, og så sandelig ikke med urette. I dag er England blandt de ledende magter i vestunionen og står som associeret medlem af kul- og stålunionen, medens de nordiske lande begge steder står udenfor. Isolationismen er i dag ikke noget engelsk fænomen, den er blevet et nordisk fænomen, og det er os, de nordiske parlamentarikere, der har et overordentlig væsentligt ansvar for hele denne udvikling.

Om vestunionen skal jeg ved denne lejlighed ikke sige meget, men først og fremmest henvise til, hvad jeg tidligere har sagt derom fra denne talerstol, og blot gøre den yderligere bemærkning, at jeg tror, regeringen bør tage denne sag op til fornyet overvejelse. Det er min opfattelse, at der for den høje regering foreligger kendsgerninger og synspunkter, der taler for en dansk tilslutning.

Hvor det gælder kul- og stålunionen, må

vel den danske holdning endnu karakteriseres som afventende. Jeg kan meget godt se, at et egentligt dansk medlemsskab vil kunne volde vanskeligheder i forbindelse med en kommende nordisk toldunion, som man vel endnu ikke har opgivet, og jeg skal ikke lægge skjul på, at for mig ville en nordisk toldunion være vigtigere end et dansk medlemsskab i kul- og stålunionen, men den indvending, man fra et sådant synspunkt ville kunne rette mod dansk medlemsskab, ville fornuftigvis ikke kunne rettes, om Danmark søgte stilling som associeret medlem.

Jeg ved meget vel, at der fra betydende økonomiske kredse i Danmark har været fremført betænkeligheder overfor en dansk tilslutning netop til kul- og stålunionen, men såvidt jeg har kunnet se, har det været betænkeligheder, der ene og alene har rettet sig mod den stilling, Danmark ville få, om det gik ind i unionen som fuldt medlem. Jeg kan ikke se, at man har argumenter imod den stilling, der ville blive dette lands, om Danmark, således som England har gjort det, gik ind som associeret medlem. Jeg hører til dem, der ikke tror ret meget på, hvad man kunne kalde fraværets politik.

Man skal heller ikke glemme, at kul- og stålunionen omfatter 160 millioner mennesker, og sandelig heller ikke, at her er ikke blot tale om en union, som har økonomisk betydning, men om en union, der for en væsentlig dels vedkommende har politisk betydning. Når det forhåbentlig bliver muligt at klare Saarproblemet — trods den afstemning, som overraskede alle dem, der ikke havde været i Saar — er det netop, fordi både Tyskland og Frankrig står som medlemmer af kul- og stålunionen, netop fordi man derigennem vil kunne sikre det nære samarbejde mellem minetten fra Lorraine og kullene fra Saar. Der er et naturligt samarbejde. Havde der ikke været kul- og stålunionen, ville Saarafstemningen utvivlsomt have givet anledning til overordentlig dybe skillelinier, der ville gå på tværs af det europæiske samarbejde. Det er værd at tage dette mere politiske synspunkt med ind i overvejelserne, når man tænker på den stilling, vi fra dansk side bør indtage overfor kul- og stålunionen.

Man har med rette, hvor talen har været

[Bøgholm.]

om kul- og stålproduktionen i Europa, kritiseret de subsidier, der har været ydet, og hele den subsidiepolitik, der er blevet ført. Jeg kan naturligvis ikke sige, at denne politik nu tilhører fortiden, men det kan i alt fald med rette siges, at man er nået overordentlig vidt netop i det land, der mest har anvendt subsidier, nemlig Frankrig, efter at kul- og stålunionen er blevet en kendsgerning, og efter at subsidiepolitikken er blevet erklæret for at være en politik, der skal afvikles indenfor et rimeligt tidsrum.

Hvis man fra spørgsmålet om subsidier går over til spørgsmålet om transportudgifterne, vil man også se, at der her er mulighed for at nå overordentlig vidt. Der er få varer, for hvis pris transportudgiften betyder det samme som for kul og stål. Hvis man bliver indenfor Tyskland og ser på kulprisen i München, viser det sig, at de 35 pct. af denne kulpris udgøres af transportudgifter, og det, man er inde på nu, er at nå frem til en sådan beregning af transportudgifterne, at det ikke længere bliver de nationale tariffer, der bliver afgørende, men internationale tariffer. Når man ved, hvad kilometerrabatten betyder i Tyskland, er det så ligetil, at dette vil være overordentlig vigtigt for hele den prispolitik, der vil blive ført i Europa, ikke mindst indenfor de store varegrupper, men derudover for hele den almindelige prispolitik. Man har regnet ud for en enkelt strækning, hvad dette vil betyde. Det vil betyde en nedsættelse fra 2 312 frcs. til 825 frcs. Jeg siger dette for at give en antydning af, hvilket omfang hele denne prispolitik vil kunne få.

Så er man kommet med den indvending, at der allerede er tale om et fælles arbejdsmarked indenfor kul- og stålunionens lande. Det er naturligvis et problem, som vi i høj grad skal tænke på; men hvor det gælder det fælles arbejdsmarked, ligger nu engang forholdene således, at de er undergivet bestemmelse hos de enkelte nationale regeringer; det er ikke noget, der kan besluttes af kul- og stålunionens ledelse, og derfor kan dette ikke med rette fremføres som en indvending, hvor det gælder en nærmere dansk tilslutning til kul- og stålunionen.

Vil man så endelig sige: javel, men de nordiske lande er alligevel så små, at man

ikke med rette kan regne med, at de vil kunne få nogen videre indflydelse indenfor kul- og stålunionen, vil jeg gerne henlede opmærksomheden på det ganske enkle forhold, at de nordiske lande, små som de er, alligevel udgør den største kunde hos kul- og stålunionens lande, hvor det gælder disse to varer. Når vi har klaget over — og utvivlsomt med rette, navnlig efter at Bruxellesoverenskomsten er blevet afsluttet — at der skal være dobbeltpriser på stål, så er det da klart, at hvis vi er indenfor, har vi mulighed for på en ganske anden måde at føre forbrugersynspunkterne frem, end vi kan i dag, hvor vi alene er diplomatisk repræsenteret overfor kul- og stålunionen.

Det er derfor min opfattelse, at man bør optage til overvejelse, om ikke det ville gavne danske interesser at være med som associeret medlem. Alt tyder desuden på, at man indenfor unionens lande er i færd med at udvide samarbejdet først og fremmest med hensyn til olie, elektricitet og ikke mindst hele udnyttelsen af atomkraften.

Ved den så overordentlig vigtige Messina-konference, der kan blive udgangspunkt for en hel ny økonomisk politik i Europa, og hvor England var med, men ikke de nordiske lande, blev der udstukket retningslinier, der vil være af afgørende betydning også for den økonomiske politik, der i fremtiden vil kunne føres i de nordiske lande. Jeg ville gerne om dette forhold have en udtalelse af den højtærede statsminister. Jeg vil sætte pris på, om det vil være ministeren muligt ikke blot at henvise til nedsættelse af en atomenergikommission o. lign., men virkelig at gå ind på selve problemet: Danmarks stilling efter Messinakonferencen.

Til slut vil jeg gerne gøre nogle få bemærkninger om Danmarks forhold til Tyskland. Jeg tror, og det erkendes vist også fra alle sider, at Danmarks forhold til Tyskland er ved at træde ind i en ny fase, en fase, der kendetegnes ved, at det ikke længere er Tyskland, men Rusland, der magtpolitisk er Danmarks nabo. Rügen og Warnemünde på russisk hånd har nu engang ganske ændret det strategiske billede i Østersøen. Dertil kommer tilstedeværelsen af en russisk Østersøflåde, der i ikke uvæsentlig grad er sammensat af oceangående

[Bøgholm.]

skibe. I dag fortsættes Sjælland syd for Østersøen af russisk militærområde. Danmark er geografisk, men lykkeligvis ikke på anden måde, blevet en randstat. Ikke mindst derved bliver spørgsmålet om en tysk genforening et spørgsmål af næsten fundamental betydning også for dansk udenrigs- og forsvarspolitik, og alt dette, hele denne nye fase, som forholdet mellem Tyskland og Danmark nu går ind i, må vel være af betydning også for problemet Sydslesvig, og jeg ser en erkendelse af dette forhold i den Sydslesvigtafte, vi tidligere på året havde til behandling i det høje ting. Gamle tyske krav blev opgivet, og nye blev ikke rejst. Aftalen betød, at retfærdighedskrav blev opfyldt overfor vore landsmænd i Sydslesvig.

Jeg udtalte ved behandlingen af Sydslesvig-erklæringen, at Kiel-aftalen ville blive stående, da den omfattede forskellige forhold, der ikke dækkedes af den nye aftale. Senere er denne aftale blevet ophævet ved en ensidig handling fra den slesvig-holstenske regering. Jeg har måske lov at sige, at jeg havde noget at gøre med de samtaler, der førte frem til den sydslesviske erklæring, og det er min opfattelse, at selvom der måske ikke kan gøres formelle indvendinger mod ophævelsen af Kiel-erklæringen, betegner den dog til en vis grad et brud på forudsætningerne, for det kan ikke have været meningen at give nationale folkegrupper ringere kår efter Sydslesvig-erklæringen end før, og dette er unægtelig tilfældet for det frisiske mindretals vedkommende, hvis da ikke Kiel-erklæringen erstattes af en anden erklæring. Men forholdet ligger måske også således, at den slesvig-holstenske landsregering har ønsket at finde en anden form for den del af Kiel-erklæringen, der ikke dækkes af den senere Sydslesvig-erklæring.

Jeg vil gerne ved samme lejlighed udtrykke min glæde over den overmåde smukke anerkendelse, der fra tysk side er blevet givet til en af de mænd, der har stået som ledende gennem snart en menneskealder i det danske arbejde i Sydslesvig, nemlig redaktøren af „Flensborg Avis“. Jeg deler de synspunkter, der i dag til morgen er blevet gjort gældende i „Berlingske Tidende“, hvor man rejser det spørgsmål,

om der i grunden er nogen rimelighed i, når man nu fra tysk side på en så smuk måde anerkender en indsats, gjort for det danske folk dernede, at gamle regler om ordenstildelinger til danske, der er tyske statsborgere, stadig bliver betragtet som værende i kraft.

Det var længe således, at Holsten var Danmarks vindue mod syd. I dag er Holsten Tysklands vindue mod nord, og det giver regeringen i Kiel et ganske særligt ansvar. Det er den eneste tyske landsregering, hvis politik vil kunne få udenrigspolitisk betydning. Vi er i dag allieret med Tyskland, men en militæralliance får først sin fulde betydning, når den kan bygge på folkelig forståelse. Vejen til en sådan folkelig forståelse går i dag som i går over Sydslesvig, og det vil være tilfældet i morgen, som det er det i dag. Det giver Kiel et ansvar udover det provinsielle, ja, man kan vel sige et europæisk ansvar. Jeg kan meget vel se den vanskelighed, det må medføre, at de slesvig-holstenske ministre skal tage hensyn til dansk-tyske brydninger, hvor en tysk stillingtagen føles naturlig og rigtig, men det ville være ikke alene i Danmarks, men vel også i Tysklands interesse, at de europæiske synspunkter ikke bliver glemt.

Knud Nielsen: Jeg skal tillade mig at henlede opmærksomheden på nogle efter min opfattelse utilfredsstillende forhold indenfor handelen, forhold, der berører et betydeligt udsnit af befolkningen, handlende såvel som forbrugere. Jeg tænker på følgerne af det tillæg til afbetalingsloven, som blev vedtaget i efteråret 1954.

Som bekendt bestemmer lov nr. 295 af 30. september 1954 i sin § 1, at de hidtil gældende procentsatser for udbetaling ved afbetalingskøb for visse varers vedkommende forhøjes til mindst 40 pct. af afbetalingsprisen og ved andre salg mindst 25 pct. af afbetalingsprisen, og således at udbetalingen i alle tilfælde skal andrage mindst 50 kr.; såfremt disse forhøjede udbetalinger ikke finder sted, kan sælgeren ikke tage det såkaldte ejendomsforbehold. Det blev dengang fremhævet, at den nævnte forhøjelse skulle fremme de forbrugsbegrænsende bestræbelser og indgå som et vigtigt led i disse. Der blev dog også ytret betænkeligheder ved lovforslaget; f. eks. betegnede det ærede

[Knud Nielsen.]

medlem hr. Aksel Møller forslaget som en panikforanstaltning, der meget vel kunne blive til stor skade for de enkelte brancher, uden at man havde sikkerhed for, at loven opnåede sin hensigt.

Jeg tror, udviklingen har givet de betænkelige ret i deres syn. Man ser, hvorledes man på en lang række områder kommer ud over det til loven vedtagne tillæg. Næsten hver dag kan man i dagspressen læse annoncer som: ingen udbetaling ved køb hos os, eller den bekendte annonce fra radiobranchen: 5 pct.s udbetaling, og De har musik i aften. Andre firmaer har søgt at klare situationen ved en underpantsætning til den, der har finansieret udbetalingen, eller man har indvilget i en vis mindre procent i udbetaling, mod at køberen fremviste sin dåbsattest.

Mere alvorlig forekommer mig imidlertid udviklingen indenfor selve handelen. Det er almindeligt, at mindre handlende, der kun råder over lidt kapital, belåner deres afbetalingskontrakter. En sådan belåning er imidlertid umulig, hvis der ikke er taget ejendomsforbehold, og den lille handlende må derfor som regel enten løbe en risiko ved afkald på ejendomsforbehold eller overholde lovens høje procenter, hvad der medfører, at han lidt efter lidt mister kunder. Kunderne går ofte derhen, hvor udbetalingen er mindst.

På denne måde har man altså ikke opnået, hvad der skulle være lovens hovedformål, nemlig at begrænse forbruget. Til gengæld har man slået en mængde i stykker for den mindre handlende; handelen koncentrerer sig på et fåtal af kapitalstærke firmaer, hvad der i det lange løb heller ikke kan være til fordel for kunderne, idet man derved kunstigt begrænser den lige konkurrence. Man bør, før det er for sent, tage konsekvensen og genoprette stillingen fra før det nævnte tillæg til afbetalingsloven, og jeg skal henstille til den højtærede justitsminister snarest at tage dette problem op til behandling.

Jeg skal samtidig gøre opmærksom på, at der i lovens § 3 udtrykkelig står, at de gennemførte ændringer er midlertidige; ligeledes skal jeg henlede opmærksomheden på de i denne paragraf indeholdte bestemmelser om adgangen til at lade ændringerne bort-

falde ved kgl. anordning. Jeg tror at kunne sige, at både de handlende og forbrugerne ønsker en ændring, da den nuværende tilstand er til skade for begge parter.

Robert Sørensen: Det, der giver mig anledning til at tage ordet her i dag, er det spark, som det ærede medlem hr. Weikop ved sin tale under finanslovdebatten forleden gav de danske håndværkere indenfor beklædningsbranchen. Det ærede medlem sagde, at det arbejde, som udføres som leveranceskrædderi, ikke er bedre end det, man udfører indenfor konfektionsindustrien.

Nu har jeg den ære at repræsentere ca. 20 000 beklædningsarbejdere, hvoraf ca. 16 000 er industriarbejdere og ca. 4 000 håndværkere. Det var måske derfor nærliggende for mig at støtte det ærede medlem i hans angreb på den danske håndværkerstand, men da jeg har nogen forstand på arbejdet indenfor de forskellige brancher, som jeg har arbejdet i, siden jeg blev udlært i 1923, kan jeg desværre ikke følge ham. Det ærede medlem er sikkert en dygtig forretningsmand med meget stort kendskab til avancer, men han er ikke i stand til at bedømme, om et stykke arbejde er skrædderi eller konfektion.

Det ærede medlem hr. Weikop talte om besparelser på statens budget — jeg tror iøvrigt, vi alle kan være enige om, at besparelser bør ske under hensyn til, hvad der er rimeligt — og kom herunder ind på spørgsmålet om konfektionering af uniformerne til stat og kommune. Det er vist det, som „Berlingske Tidende“ forstår ved den lille politik, når bladet taler om, at der under finanslovbehandlingen føres både en stor og en lille politik. Den politik, der blev ført af det ærede medlem på dette område, er vist det, man kalder den lille politik — det ærede medlem hr. Weikop bør vist spørge Håndværksrådets formand, om det ikke er en sådan sparepolitik, man karakteriserer gennem udtrykket: at spare på skillingen og lade daleren rulle. Jeg skal senere komme med nogle tal, som jeg tror det ærede medlem allerede kender, og som burde være nævnt den dag, det ærede medlem talte; de beviser nemlig, at dersom man tager kvaliteten og pasformen i betragtning, sparer staten penge ved at få sit arbejde udført efter den

[Robert Sørensen.]

priskurant, hvorefter dette arbejde udføres. Når man ved, at en jakke skal holde op til 22 måneder og en kappe i ca. 6 år, er det ikke nødvendigt at være håndværker for at forstå, at dersom man lader disse uniformer sy fabriksmæssigt, må terminerne for uniformernes varighed være kortere, men så sparer staten ingen penge — den sætter derimod penge til.

Der er et andet spørgsmål, som interesserer det ærede medlem meget, og det er avancen. Avancen interesserer også befolkningen meget; men den er betydelig større i konfektionsindustrien end hos de håndværkere, som leverer til staten, og jeg tror ikke, disse håndværkere har noget imod, at man kontrollerer deres avancer.

Jeg skal jo ikke stå her og forsvare arbejdsgiverinteresser, men når der rettes et så stærkt angreb på håndværkerstanden — som jeg iøvrigt havde troet de konservative håndværkerrepræsentanter ville have forsvaret — må jeg vel gøre det, samtidig med at jeg vil forsvare den arbejderstand, som udfører et ærligt og solidt arbejde — og i dette tilfælde til en pris, der netop er sat, som den er, for at staten kan få både billigt og forsvarligt arbejde. Den overenskomst, der her er tale om, skulle netop beskytte forbrugerne mod at komme til at betale skrædderpriser for dårlig konfektion. Overenskomstens lovlighed har da også været prøvet ved den faste voldgiftsret.

Jeg skal tillade mig at anføre nogle oplysninger, som beklædningsindustriens sammenslutning — en sammenslutning af arbejdsgivere, hvorunder disse konfektionsfabrikanter — har afgivet til prisdirektoratet, da sagen var forelagt for prisdirektoratet. Det fremgår heraf, at stortrøje og kappe i arbejdsløn kom til at koste 82 kr. 24 øre, medens tillæg, tilskæring, omkostninger og avance udgjorde 39 kr. 56 øre, ialt 121 kr. 80 øre. Det er altså for en kappe udført som håndværksmæssigt leveranceskrædderi.

Ser man så på den pris, fabrikanterne har opgivet til prisdirektoratet som konfektionspris — der bliver ganske vist opgivet 3 konfektionspriser, men jeg går ud fra, at når det drejer sig om uniformer til stat og kommune, må arbejdet ligge om-

trent på linie med det arbejde, de i dag får udført i leveranceskrædderi — vil man se, at arbejdslønnen ligger på 65 kr., hvortil kommer foertillæg og bruttoavance samt måltillæg, 59 kr., altså ialt 124 kr.

Man ser altså, at det håndværksmæssige leveranceskrædderi — som var det, der blev angrebet — kan leveres for 121 kr. 80 øre, medens man for den bedste konfektion må betale 124 kr.; jeg erkender, at vi i Danmark har en meget fin konfektionsstandard, men den kan dog aldrig komme til at ligge på højde med leveranceskrædderi eller bestilt skrædderi, som det i dag leveres af det danske håndværk. Det fremgår altså af disse to tal, at konfektionsfabrikanternes tilbud på kappe og stortrøje til stat og kommune ligger 2 kr. 20 øre højere, end tilfældet er for den håndværksmæssige fremstilling.

Jeg kan også give nogle andre oplysninger, som er sendt til prisdirektoratet gennem beklædningsindustriens sammenslutning. Det drejer sig om fremstillingsudgifterne for chaufføruniformer med 2 par benklæder, der leveres til forskellige institutioner. Her ligger forholdet noget anderledes, idet arbejdslønnen er 137 kr. 33 øre, medens tillæg, tilskæring, omkostninger og avance beløber sig til 54 kr. 30 øre — altså for håndværksmæssigt arbejde. Det bliver ialt 191 kr. 63 øre. Den samme uniform, ligeledes med 2 par benklæder, koster i bedste konfektionsfremstilling 110 kr. i arbejdsløn, men i dette tilfælde udgør avance og tilskæringsløn 75 kr. — mod de 54 kr. 30 øre i forbindelse med det håndværksmæssige arbejde — altså ialt 185 kr. Det giver ganske vist en mindredgift på 6 kr. for hver uniform i konfektionsudførelse, men denne udførelse er jo betydelig dårligere end den håndværksmæssige.

Jeg tror, disse tal viser, at der ikke ved anvendelse af konfektionsudførelse vil blive tale om besparelse på statens budget, men at man tværtimod ville komme til at betale større beløb for de uniformer, statens arbejdere skal gå i. Jeg tror derfor, det er forkert at prøve på at spare på denne måde.

Det ærede medlem hr. Weikop var meget bekymret over, at vi ville have et avancestop. Jeg tror, det ærede medlem skulle læse „Social-Demokraten“ for 8. december, hvor der står en lille historie, som sikkert

[Robert Sørensen.]

kan være rigtig; ja, jeg er lige ved at tro, at den er rigtig. Her fortælles om 2 damer, som havde købt 2 fuldkommen ens frakker, og begge frakker var købt i stormagasiner. Den ene dame havde givet 200 kr. for sin frakke, den anden 450 kr. Damerne kom sammen og sludrede om priserne på disse frakker, der altså var ganske ens, og da de sprættede foeret på den dyre frakke op, så de, at der inde under foeret sad et firmamærke fra det firma, hvor begge frakker var syet. Den dame, som havde købt frakken til de 450 kr., gik til den handlende og bad om en forklaring på, hvordan det kunne gå til, at hendes veninde kun havde givet 200 kr. for sin frakke, medens hun selv havde måttet betale 450 kr. for akkurat den samme frakke. Den handlende svarede, at det forstod han ikke; han forsøgte at give en forklaring, men sagde dog tilsidst til fru, at hun i bytte måtte tage en af de frakker, der var i forretningen; hun tog en af de dyreste frakker, en til 650 kr.; den fik hun altså for de 450 kr. Jeg tror, det på disse områder var rart med faste overenskomstområder til beskyttelse af kunderne, så de ikke bliver snydt med de varer, de køber. Jeg tror også, at af de hæderlige arbejdsgivere, som vi gudskelov har mange af i Danmark, vil en del ikke have spor imod, at der foretages en kontrol med hensyn til avancen.

Blot disse ord til det ærede medlem hr. Weikop, for at det ærede medlem ikke skal være bange for at få ordnede overenskomstforhold indenfor beklædningsindustrien, kontrol med arbejdets udførelse og kontrol med avancerne.

Horn: Jeg vil gerne fremsætte nogle bemærkninger vedrørende vort vejvæsen set på noget længere sigt. Alle er klar over, at vi gennemlever en periode, hvor der sker store forskydninger i vort transportsystem. Den transport, som man for 100 år siden flyttede fra landevejene til skinnevejene, flyttes nu tilbage til landevejene i et hurtigere tempo, faktisk hurtigere, end vi er forberedt på at klare det.

Den højtærede finansminister og de ærede medlemmer hr. Thorkil Kristensen og hr. Thestrup omtalte i deres indlæg under finanslovdebatten DSBs underskud og kom

i den forbindelse også ind på de betragtninger, man derefter måtte gøre sig med hensyn til denne flytning fra skinnevejene til landevejene. Tilbageflytningen til landevejene, navnlig af godstrafikken, kræver sin plads, og det er et problem, som man har store vanskeligheder med at klare. Vi ved, at der tillige er en stærk stigning i antallet af private personbiler, og vi ved, at den internationale færdsel også på vore veje har fået ganske betydeligt omfang i visse dele af vort land.

Nu er det jo sådan, at der ikke er en jævn belastning af vejnettet året rundt, men at der i høj grad er tale om sæsonmæssige spidser, der kræver en betydelig kapacitet, først og fremmest på hovedlinierne; men selv mange sidelinier er ikke tilstrækkeligt udbygget til at give en gnidningsløs trafik i store dele af året. Og selvom det går i dag, må vi forudse store besværligheder fremover, om vi ikke i god tid lægger forholdene således tilrette, at vi kan klare den stigende trafik. Endvidere ved vi eller må forudse, at en række privatbaner i de nærmeste år vil blive nedlagt. Selvom vi ikke kan forøge antallet af motorkøretøjer i samme takt som i de seneste år, må vi dog forudse en fortsat betydelig tilgang. Automobilet får jo mindre og mindre karakteren af at være en luksusgenstand, efter som motortransportberedskabet for varetransport nærmer sig det dobbelte i t/km af, hvad jernbanerne kan klare. På samme måde ser vi, at motorkøretøjernes kapacitet vinder stærkt ind på jernbanernes. Man kunne diskutere, om vi har en overinvestering i det transportberedskab, vi har; men det er en særlig sag, som jeg ikke skal komme ind på ved denne lejlighed.

Der har flere gange fra forskellig side været fremsat ønske om, at vi skulle have en virkelig transportplan her i landet. Vi har altså et ret klart billede af udviklingen i de nærmeste år. Vi må endvidere regne med, at antallet af de store lastvogne vil være i stigen, og at hastighedens gennemsnit ligeledes vil stige, efterhånden som vort vognmateriel bliver bedre og bedre. Det vil også kræve, at vejnettet anlægges efter den bedst mulige udnyttelse. Endelig kommer så, hvad man kan gøre for at udbygge vejnettet under hensyn til faremomentet.

[Horn.]

Denne side af trafikproblemet skal jeg slet ikke komme ind på ved denne lejlighed, selvom det kunne være fristende at optage en debat med det ærede medlem hr. Vagn Bro, som i sit indlæg her forleden dag søgte at stille tingene noget på hovedet, synes jeg nok, med den opstilling, han lavede over færdselsulykkerne. Men lad det ligge.

Vi må regne med, at en forholdsvis gnidningsløs afvikling af vor trafik på gader og veje er et stort økonomisk spørgsmål, og jo mere motortransporten stiger, med des større vægt vil dette gøre sig gældende i hele vort produktionsliv. Vi kan ikke nøjes med at tale om hastighed i forhold til ulykkesantallet. Benzinforsbrug og reparationsudgifter falder med gode og hensigtsmæssige veje, som kan give en jævn kørsel. Vi investerer omkring 400 mill. kr. årlig i vort vejvæsen og må regne med en stigning fremover for at kunne klare ikke blot den almindelige vedligeholdelse, men også udbygningen af vort vejvæsen, den udvidelse af vore almindelige to-sporede veje til tre-sporede veje, som mange steder er påkrævet. Jeg kan ikke sige, hvad en sådan udbygning og udvidelse vil koste, men jeg tager næppe fejl, når jeg siger, at udvidelsen til tre-sporede veje vil ligge på 80 000—90 000 kr. pr. km, altså et ganske overordentlig stort beløb. Jeg skal også i denne forbindelse nævne, at den stærke stigning i antallet af meget store vogne med anhænger gør, at belastningen stiger ganske væsentlig. Endvidere minder jeg om de store frostskeer, vi i foråret konstaterede på vore landeveje efter den lange vinter; vi må være klar over, at forøgelsen i antallet af store vogne betyder øgede udgifter for at få vejene opbygget på en sådan måde, at de kan tage denne belastning. Vejvæsenets ekstraudgifter til reparation af sidste vinters frostskeer beløb sig til op imod en halv snes millioner kroner.

I de udvalg, som har beskæftiget sig med vor vejlovgivning — i 1933, 1940 og 1951 — har man forudset, at der måtte ske en ændring i hele vor vejlovgivning. Der blev i 1942 fremsat et forslag til en ny vejlov, men det nåede aldrig at blive færdigbehandlet. Udvalget pegede på, at vi faktisk

må søge frem til en ny vejlovgivning til afløsning af den gamle lov fra 1867 — det var på det tidspunkt, da man flyttede transporten fra landevejene over til jernbanerne; nu skal vi altså den anden vej igen.

Jeg er derfor særdeles taknemlig over, at den høje regering har ladet nedsætte et hurtigt arbejdende embedsmandsudvalg til at undersøge de investeringer, som vi i den nærmeste tid skal foretage i hele vort transportvæsen. Det har en vis relation også til hele forholdet omkring motorafgifternes anvendelse, og jeg forstår, at der også kan ventes et lovforslag om disse afgifter, som der jo blev forhandlet om her i går i anden forbindelse. Det er ønskeligt, om disse ting nogenlunde kan samarbejdes eller passere parallelt med hinanden.

Jeg bemærkede i den tale, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen holdt, at det ærede medlem var meget usikker overfor, om det var rigtigt at spare på anlægsudgifterne på dette punkt, idet det ærede medlem gav udtryk for, at det var udgifter, som ville komme tilbage senere, og at det måske derfor var tvivlsomt, om det var rigtigt ikke at foretage disse investeringer. Jeg havde egentlig håbet, at det ærede medlem havde uddybet dette noget stærkere og givet tilkende, hvad han og hans parti mener om dette specielle forhold.

Vi må jo gøre os klart, at her er et betydeligt behov i den nærmeste tid, og derfor tror jeg, at det ville være hensigtsmæssigt, at vi fik stillet op, hvorledes dette behov vil forme sig, og fik en arbejdsplan for vor vejudbygning i den nærmeste tid, således at denne ikke for meget blev overladt til tilfældigheder, som det vel i nogen grad har været tilfældet hidtil.

Jeg erkender fuldt og helt værdien af det lokale selvstyre, men vi kommer ikke uden om, at sådan som tingene vil ligge fremover, ville det være ønskeligt, om vi fik en mere central ledelse af hele vor vejudbygning. Jeg anerkender fuldtud, at vore amtsvejsinspektører har gjort et dygtigt arbejde med de midler, de har haft til rådighed til udbygning af vore veje i de seneste år, og jeg ved, at de måske føler dette indlæg som et overfald på dem. Det er det absolut ikke, det er kun betragtninger, der er affødt af den situation, jeg mener foreligger: at vi

[Horn.]

ikke længere kan have den stærkt opdelte afgrænsning med hensyn til tidspunkterne for vejarbejdernes udførelse, men må have dette ind i en samlet plan. Vi ved også, at vi nu i den seneste tid under arbejdet med disse planer må indpasse vore hovedlinier i det europæiske vejnet, så at vore hovedveje kan afmærkes som bilveje, som Europa-veje. Jeg vil tro, at det vil være hensigtsmæssigt at kigge tyve år frem i tiden, når man skal lægge sådanne planer, selvom jeg må erkende, at det vil være meget svært at afgøre, hvorledes de trafikale forhold vil se ud om tyve år. Vi ved dog en hel del om det. Vi ved, hvad der kommer af nye færgeruter, og vi ved nogenlunde, hvad der er påtænkt med hensyn til broforbindelser, både med hensyn til broforbindelser til det øvrige Skandinavien og med hensyn til de broer, der eventuelt kunne tænkes indenfor landets grænser, hvilket naturligvis først og fremmest afhænger af, hvilke økonomiske muligheder der vil være til den tid.

Det er den ene faktor, der må tages i betragtning. Den anden er selve transporten mellem vore egne landsdele og mellem byerne, og her er naturligvis et ret uoverskueligt område. Vi ved, at hovedstaden, denne kolos i vort land, har sine egne meget, meget alvorlige transportproblemer, og vi ved, at andre byer har lignende vanskeligheder. De, der har prøvet at færdes over Limfjordsbroen ved Aalborg på de mest befærdede tider, vil have set, hvilket kolossal tidstab der bliver, når der ikke kan afvikles en gnidningsløs trafik på denne linie.

Vi burde måske tage op til overvejelse, om ikke det var hensigtsmæssigt, at der fra samfundets side blev gjort indgreb med hensyn til en decentralisering af vor industri. Den stærke centralisering, som vi kender i de seks, syv, otte store byer, skaber jo betydelige trafikvanskeligheder og vanskeliggør afviklingen af trafikken på normal måde, og når vi ved, at de varemængder, der skal transporteres, er stigende, kan vi se, at der fremover bliver store vanskeligheder at slås

med også af den grund. I Sverige har man jo taget spørgsmålet op om at decentralisere industrien, og jeg har forstået, at man også andetsteds spekulerer en hel del på det. Det er muligt, at arbejdsmarkedskommissionen har taget disse ting med i sine overvejelser, og har den ikke gjort det, vil jeg mene, at det ville være hensigtsmæssigt, om den gjorde det. Det kunne jo være, at det var mere fornuftigt at investere penge i en decentralisering i industrien end at spekulere i tvivlsomme havneprojekter på vestkysten.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på dette specielle spørgsmål, som jo er en hel sag for sig. Jeg vil derimod gerne pege på endnu en ting vedrørende vejvæsenet. Det er noget, som til daglig volder altfor store vanskeligheder på vore veje. Det drejer sig om vore tilslutningsveje, om indfaldsveje og ind- og udkørsler, som må laves efter den lovgivning, vi har. Selvom byplanlovgivningen nok giver visse direktiver, så stemmer den ikke med den tid, vi lever i, og navnlig ikke med den tid, der kommer. Jeg beklager meget, at landbruget også på dette område har gjort indvendinger og krævet at få særrettigheder. Vi ved, at den nye færdselslov fik visse sår allerede fra starten ved, at landbruget også her krævede særrettigheder, som ikke svarede til de trafikkrav, der faktisk må stilles i dag. Sådant er det også på dette specielle område. Her er ting, som bør rettes snarest muligt, og de kan rettes, når man skal lave den nye vejlov. Vi ved meget vel, at man her kan komme i vanskeligheder med den hellige ejendomsret, og det kunne jo være, at det ærede medlem hr. Vagn Bro også skulle kigge lidt på denne side af sagen, når han taler så stærkt om faremomentet på vore veje, og ikke alene stirre sig blind på hastigheden. Der er i hvert fald på dette område adskiltigt, som virkelig er værd at tage i betragtning, hvis man vil nå frem til årsagerne til alle de ulykker, som sker; men jeg erkender, at det er vanskelige spørgsmål, der her er tale om; de må imidlertid kunne løses.

[Horn.]

Skulle man ikke kunne finde frem til en virkelig vejreform, således som betænkningerne har givet udtryk for, vil jeg dog henstille, at man bestræber sig for at tage disse to specielle områder op, så at man kan se, hvorledes behovet vil være i de nærmeste år, og således at vore vejregler kan blive tilpasset, så at der ikke skabes altfor store vanskeligheder for fremtiden.

Transporten er en betydelig faktor i hele vort produktionsliv. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, at den nærmer sig 10 pct. af nationalproduktet, men i så fald er det jo ikke nogen ringe faktor, og det viser, med hvilken alvor og opmærksomhed man bør følge hele denne sag. Jeg kunne her indskyde som en sidebemærkning til nogle af de taler, der er holdt her under finanslovdebatten, hvor man har været inde på beskæftigelsesproblemet, at her netop er et af de områder, hvor man måske ved en fornuftig planlægning fra samfundets side kunne have et vist beredskab både for landkommuner og bykommuner at sætte ind ved selve jordarbejdet, som ingen valuta kræver, men som er et arbejdskraftsproblem. Vi ved jo, at hele denne ombygning vil stå på i nogle år, så her er i hvert tilfælde et område, man bør have opmærksomheden henvendt på.

Til slut vil jeg fremhæve et andet spørgsmål, som er meget nært knyttet til dette, og som også må tages op ved en revision af vejlovgivningen, og det er begrebet statsveje. Det er et begreb, man ikke hidtil har villet høre tale om. Sidst det var til forhandling her i tinget, var, da vi gennemførte loven om den nye færgerute mellem Halsskov og Knudshoved og de tilslutningsveje, som skal bygges til denne nye færgerute. Det vil sikkert erindres, at flertallet i det høje ting afviste tanken om at lave statsveje. Jeg tror ikke, man kan blive ved at opretholde det synspunkt. Vi har ganske vist nogle statsveje: der er enkelte broer, der er statsveje, strækninger på fugleflugtslinien nede på Lolland-Falster er delvis anerkendt som statsveje, og der er måske også andre mindre områder, hvor det samme gælder, men rent principielt har man ikke hidtil villet anerkende dette.

Jeg synes, det er forkert, at man kan

pålægge de to bælthbyer, Korsør og Nyborg, kapitaliserede udgifter på henholdsvis 200 000 og 300 000 kr. Tallene er måske rettet ved senere forhandlinger, men det er i hvert fald en lignende størrelsesorden, der er tale om for de veje, som skal bygges, og som de pågældende borgere snarere kommer til at benytte mindre end den øvrige befolkning. Det er ikke så sært, at skatteyderne i de to byer tvivler på, hvad der er lov og ret i dette land. Selvom den tidligere trafikminister anstrengte sig for, at der blev handlet så lempeligt, som loven nu tillod det, måtte ministeren naturligvis holde sig til loven, men der er ingen i de to byer, som kan forstå, at de alene skal bære så stor en andel af byrderne ved disse motorveje. Det forhold kan vel ikke rettes, men jeg vil dog sige til de motorkørende, som ikke er så tilbageholdende, når det drejer sig om at stille krav til staten, at når de nye motorveje kommer og de motorkørende skal befare dem, skal de tænke på, hvilke krav disse motorveje har stillet til de to byers borgere, som måske dårligt kan bære det, som nærmest har måttet betale over evne. Jeg tror som sagt ikke, der er mulighed for at rette på forholdet, men den skade, som har ramt dem, skulle ikke gerne ramme andre, og jeg beder om, at dette forhold bliver betragtet med forståelse også her i det høje ting. Jeg ved, at regeringen har særdeles forståelse for det; det blev der givet udtryk for dengang, denne lovgivning blev vedtaget.

Jeg kunne forsåvidt udstøde endnu et hjertesuk. Jeg har hørt noget om, at statsbanerne tænker på at gøre yderligere attentat på de to byer i forbindelse med den rationalisering med overgang til motordrift, som finder sted. Jeg skal ikke her komme ind på det, men vil forbeholde mig at vende tilbage til spørgsmålet. Hvis man først pålægger visse borgere særlige udgifter og bagefter fra statens side tager indtægtsmulighederne fra dem, bliver det dobbelt galt.

Marie Antoinette von Lowzow: Jeg vil tildele mig at henlede det høje tings opmærksomhed på de meget vanskelige, ja, man har vel egentlig lov til at sige fortvivlede forhold, som vore unge værnepligtige, der

[Marie Antoinette von Lowzow.]

er indkaldt til tjeneste ved søværnet, lever under i den tid, de gennemgår eksercitskolen i Arresødallejren. De sanitære forhold, vask, bad, toiletforhold, er elendige; vinduer og døre i de gamle træbarakker, hvor de bor, hvis de ikke er indkvarteret i telte, er utætte. Der opvarmes ved gamle kakkellovne, ofte forsynet med lange tilledningsrør gennem stuerne, og man har lov til at sige, at det synes absolut brandfarligt. Der har da også været to større brande i de seneste år. Og belægningen er meget tæt; der er 28 mand pr. stue.

Jeg ved, at lejren har fået sin dødsdom, og at den nye lejr ved Auderød er under opførelse; men efter at grunden var klargjort med kloakker og man var parat til at begynde på bygningerne, er dette nybyggeri standset. Jeg går ud fra, at det er noget af det såkaldte udsatte militære byggeri. Da man imidlertid har grund til at tro, at de værnepligtige i Arresødallejren lever under langt ringere forhold end den øvrige del af vor værnepligtige ungdom, tillader jeg mig at henstille til den højtærede forsvarsminister at lade byggeriet af denne lejr få prioritet forud for andet kasernebyggeri, således at den nye lejr snarest kan blive færdiggjort, og dermed skabe bedre forhold for vor indkaldte ungdom.

Formanden: Jeg skal her afbryde handlingen.

Udvalget angående forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven og forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om en atomenergikommission har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention har afgivet betænkning over nævnte forslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingsmand Karlskov Jensen har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Med hvilken begrundelse har landbrugsministeren gennemført eksportstoppet for kartofler?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingsmand Carsten Raft har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for handel, industri og søfart at stille følgende spørgsmål:

„Vil handelsministeren meddele tinget, hvilke undersøgelser der er foretaget i spørgsmålet om anbringelse af pensionskassers midler?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 13. december kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 1 medlem til folketingets vareforsyningsudvalg* (i stedet for Øllgaard).
- 2) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.
- 3) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende ophævelse af forskellige bestemmelser om indberetningspligt for kommunerne samt om ændringer af lovens bestemmelser om medicinhjælp m. m.).
- 4) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v.
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskeri-erhvervet.
- 6) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven.

[Formanden.]7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om en atomenergikommission.

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse m. m. og lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v.

11) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 16²⁷.

36. møde.

Tirsdag den 13. december kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for handel, industri og søfart, at hun ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v.

og

forslag til lov om ændring af lov om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Bundvad* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen m. fl. lovforslag. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Bundvad* har vedkommende gruppe udpeget *Per Hækkerup*, som herefter er valgt.

Fra det norske stortings Nobelkomité har jeg modtaget eksemplarer af en skrivelse vedrørende uddeling af Nobels fredspris for 1956. Eksemplarer af skrivelserne er fremlagt i læseværelset.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for handel, industri og søfart (*Lis Groes*): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v. og forslag til lov om ændring af lov om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse.*

Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, blev der i lov af 12. juli 1945 med senere følgende ændringer og tilføjelser — revisionsloven — givet ministeren for handel, industri og søfart bemyndigelse til at træffe de nødvendige foranstaltninger til gennemførelse af en revision af den fortjeneste, som er oppebåret af personer, firmaer eller juridiske personer, der som hovedleverandører eller underleverandører efter den 9. april 1940 har udført arbejder her i landet for tysk regning. I to senere love af 9. oktober 1945, ligeledes med senere følgende ændringer og tilføjelser — avancebegrænsningsloven og tilbagebetalingsloven — fastsattes de nærmere bestemmelser for tilbagebetaling af den fortjeneste, der var opnået ved leverancer og arbejder for tysk regning.

Det til gennemførelse af disse loves bestemmelser nedsatte udvalg, revisionsudvalget for tyske betalinger, har nu i alt væsentligt tilendebragt sin opgave, men for at fremme den endelige afvikling af revisionsudvalgets arbejde vil det være nødvendigt at fastsætte en frist, efter hvis udløb der ikke kan fremsættes begæring om fornyet behandling af de kendelser, udvalget har afsagt.

Om revisionsudvalgets arbejde vil jeg gerne oplyse følgende.